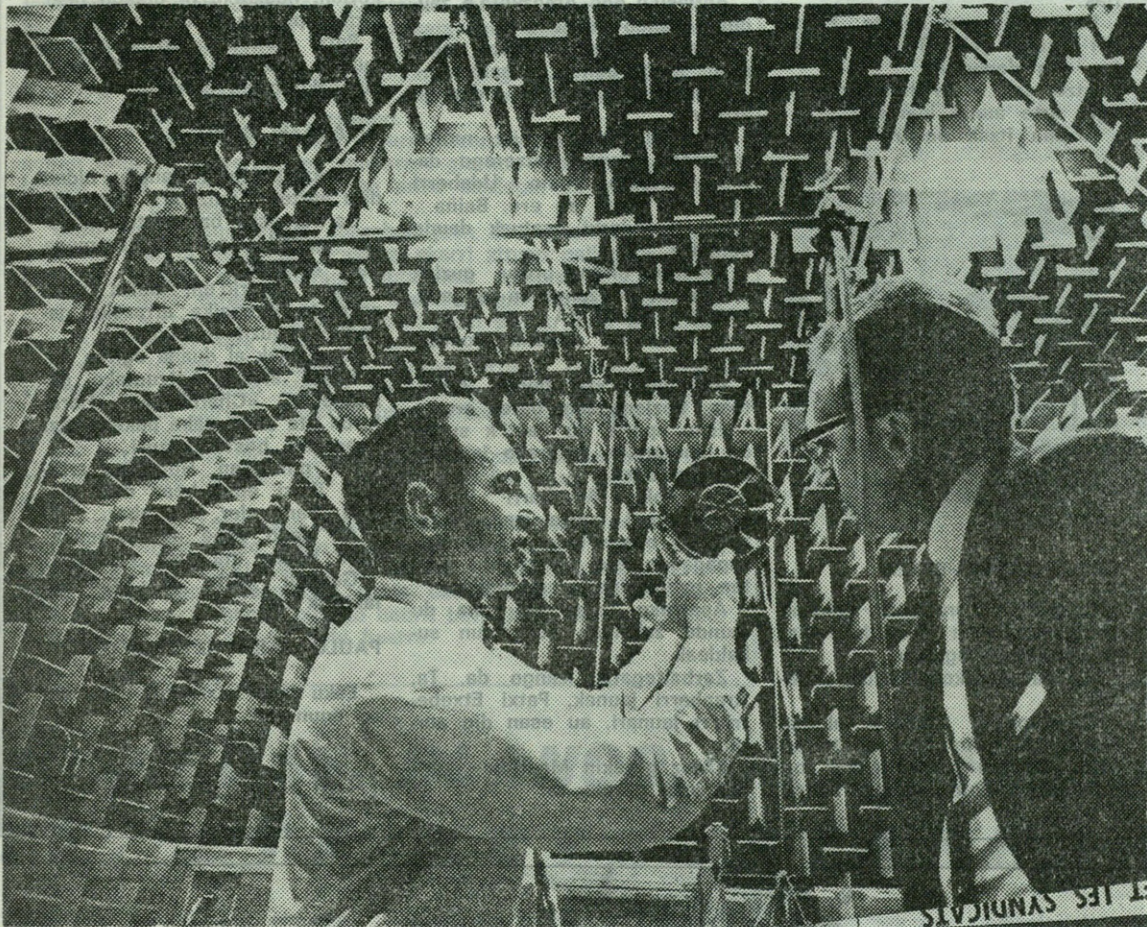


zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

LANAK EMATEN DITUEN LANAK

Frantziako "cadres"ak ez daude konforme



«Cadres deritzaten karrerakiko gizonak ere ba dute arazo zailik. Gaurregun, Frantzian hiru milloi dira klase hontako gizon-emakumeak, nekazariak haiña.

1885 gn urterako, fabriketako langilleak haiña izango omen dira.

Beste edozein motatako langilleak baiño gehiago jardun behar izaten dute hauek, ikasten eta ez karrera bukatu arte bakarrik, lanean aritzeko ere bai. Euren gaurko larritasun haundiena, lanik eza da. Berrogei-ta-bost urterekin, zahartzat jotzen dituzte askotan. Gazteak diran bitartean berriz, ez da beti erraza lana arkitzea. Gizarteak orain arte, ondo bizi diran pertsonak bezala ikusiak ditu eta horrek ez die asko laguntzen. Joan dan maiatzaren 20-an Frantziako «cadres»-ek Parisko kaleetan bere haserrea azaldu egin zuten.

Euskelerrian bertan ere ba da anitz injeniero, lege-gizon-eta, lan arrigarrienak egiten. Arriskua ez dago ain urruti.

AZKOITIKO LANGINTZA IKASTOLAKO MUTIL-ZATIAREN AZALKETA

Egin diguten galdera askori erantzuna emanaz eta datorren ikastaroa aurre aurrean degularik, onartzen degu onelako laburpen bat egitea, Zeruko ARGIAren bitartez, sendi eta lagun guztiak ezagutu dezaten pixka bat emengo ikastolaren bizitza.

IKASTOLAN SARTZEKO ADINA

Sartu litezke AMABI URTEREkin. Urte oiek ikastola onetan sartzen diran urtean bete bear dituzte, esate baterako, aurtan AMABI URTE betetzen edo beteko dituztenak, sartu litezke 1970-1971'go ikastaroan. Auek dira gazteenak. Adin ontatik asi eta aurrera ez dago esate baterako azkenik.

EMATEN DIRAN ARLOAK

MEKANIKA saillean bi dira ematen diran arloak: DOITZAILLE (ajustadorea) eta TORNULARI. Arlo aueaz gainera, lan bereziak egiten dira, makina erraminta askoren ibilera ezagutu dezaten mutikoei.

OTSEINKETAK ETA LAGUNTZAK

Ikasleen «joan-etorriak» utsetsean dira UROLAKO IKASKETA ELKARTASUNAK ordaintzen ditualako gizarte orretan sartuak daudenei. Ikastolako «Jantokia» aste osoko lan-egun guztietan da erabiltzen, larunbata ez-beste, egun au izaten dalako asteroko opor eguna. Jantoki onetan, jan lezakeite nai duten mutil guztiak, naiz ikastola onetan ibilli naiz beste ikastetxeren batean. Jator du bakoitza 30 pta. izaten da, eta ordaintze ontatik IKASKETA ALKARTASUNAK 10 pta. ematen ditu «JANTOKI LAGUNTZA» bezela. Bainen laguntza au urruti bizi diranei bakarrik ematen die. Auei, au da, Azkoititik urruti bizi diranei eta beren etxeetara egunero joaterik ez dutenei oitura dan bezela, Langintza Ikastola onek bere ardurapean artzen du, al badu beintzat, «ostatua» billatzea: aparia, oea eta gosaria. Orretarako sendiak emengo Zuzendaritzakin artu-ema-

nak eduki bearra daukate eta-elkarrekin konpondu arazoi ori.

ILLEROKOA

Ikastaro guztiak oraindano berdin ordaindu dute eta 150 pta. izan da. Eskertuko litzake noski sendi bateobatzuek emango belebe been semeak beste gazetan edukitzen dituzten eralketeen (gastuen) antzera.

BEKAK

Ikastola onek bere ardurapean artzen ditu bere ikasleen gai ontako artu-emanak uts-utsean.

SARRERAKO AZTERKETAK

Emen, 1970-1971'go Ikastaroan sartu nai duten mutilentzat, izentatu degu Garagarillaren 13 azterketa eguna bezela. Ordua: Arratsaldeko 3'etan. Bakar bakarrik bear dute ekarri boligrafo edo orrelakorenbat.

LEZAKA'tar Xabier
Ikas-Egotzia

NON ZER

- EPAI-AURREKO ZIGORRAK
Gaztañagak 3 garrenean
- EZTABAIDETAN IGERI
Pelay Orozkok 3 garrenean
- HIRUGARREN MUNDUA ASKATASUN BIDEAN?
Mikel Ugaldek 4 garrenean
- S. P. D. ALEMANA, NONDIK NORA
Izak 5 garrenean
- EUSKAL ALFABETATZEA UNIBER-
SIDADEETAN 6 garrenean
- «AGIRRE» SARIA; «XENPELAR»
SARIA 7 garrenean
- LEZOKO ELIZA LANEAN 11 garrenean
- EUSKERA BATUA (V)
Martin Ugaldek 12 garrenean

USTARIZKO GAZTERIA

Uztarizko jendetza, azken hogei-ta-bost urte hauetan, ez da bizi-ro kanbiatu. Are gehiago: nahiz eta azken urte hauetan enpleo berririk ez sortu, halaz guziz ere, lehen baino jende piska bat gehiago bizi da.

Bistan dena, gehienek herrian bertan lan egiten dute, baina ba da Biarritz, Donibane-Lohitzun, Larresoro eta bestetara joaten danik ere. Erretiroa hartu duen zahar frango ere ba da, lanik gabe dagoenik ere bai.

Zer lan egiten duten? Danetarik: ba da zurginik, okinik, autozainik, harginik, errementaririk eta beste holkorik, Auzo herietan berriz komertzianta gisa, eskola-emaile bezala eta ari dira.

Zorigaitzez, nekazari asko kanpora doa, izan ere, beserriak txiki izanik, ez da guzientzat lanik. Ez esan beraz gazteei, baserriko lanei lotzeko, hortik ez bait dago behar bezainbat etekinik.

Halere, gazte guztiak ez doaz kanpora; ba da herrian gelditzen danik ere. Gazte batzuek atera zireen arabera, hogei-ta-hamar urte arte hortako gazteetan, ehunetarik ez da hogei-ta-hamarrik ere gelditzen herrian.

Nola ditek hori? Asko eta asko, lehen esan bezala, hauzo herrietara joaten da; beste asko erretiroa harturik da. Egia da bai kantari batek dioena: «Euskal herrira, arrotzak zaizkigu etorri lanera; gu berriz, herritar seme-alabak, lanketa goaz atzerrira». Hemengo gazteak gero eta gehiago doaz kanpora, baina

bestalde, gero eta gehiago ditugu kanpotik honera datozkigun arrotzak; hala nola eskola-emaile, haur-zain, enpleatu, langile...

Ez uste gero, hemendik joaten diranak, berriz guziak itzultzen dirala. Kanpora joan hoietatik, batzuk poliki bizi dira, beste batzuk hola-hola.

Etxe berri batzuk ere egin dira, baina badirudi, azkenaldi hontan, gero eta gutxiago egiten den. Hargin asko, beldur da, ez ote diran lanik gabe aurkituko.

Lan berririk ez da sortzen, lantegi berrik ez bait da irekitzen. Hortan, lehenengoan gaude. Laster irekiko da eritegi berri bat, eta han beharbada...

Herriaren geroaz zer nahi duzu esan dizaizudan? Gutxi da Herriaren geroaz egiazki axolatu dana. Hemen ere josteta, plazerra eta beste, maite dugu. Askok diotea hau da: turismo-herri dala Ustariz eta beraz ez dala lantegien beharrik; ba dala behar hainbat lan Baionan eta azuko herrietan. Bego!

Beste askok berriz, beste iritzirik dute! Lana lekuan bertan behar dala alegia. Udan, han eta hemen, turismoan lan eginez hiru hilabetetan aterazten duten etekinaz, ez omen ditek bizi. Hiru hilabetetan lan eta bederatzietan alferkeria-goxoan eguzkiari begira!

Gure herrian bada asko egiteko! Gazteak hemen geldiarazi nahi baditugu, hemen bertan behar ditugu empleo berriak sortu, bestenaz, erien eta gaisoen herri bilakatu bait da Ustaritz!



Gazte guztiak ez doaz kanpora.

AGIRRE IAUNAK APAIZGOAN 50 URTE: 1920-1970

1. Baztertxo nik eskatzen

Asterokoari:
Omenaldi gertu nai
Apaiz onari.
Urte luzeetan zaigu
Elizgoan ari,
Erruki gabe dio
Eldu izan lanari:
Zaputx aikorrari,
Oles geroari,
Txera zintzoari,
Ospe lainkoari...
Biotzeko gorria
Zaio ageri.

2. Eztaia urrez ditu
Zabal-zabal jaitzen:
Adiskideak alai
Saillean batzen.
Toberazalaren bat
Areal arkitzen,
Oitura zaarrez oitotz
Ederrago pizten:
Iganak berritzen,
Utsune sumatzen...
Illobatxo oroitzen,
Ez bait-naiz arritzen...
Aldi joanak daki
Miñak ibitzen.

3. Mutil koskor sakatsak
Eskola goikuan:
Alkainek Andoainen
Zigor eskuan.
Aste-egunez meza... Ta,
Sagara orduan,
Gurundi ozen otsa
Entzuten genduan:
Txilin mai-buruan,
Eragin uxtuan,
Poz aundi musuan,
Gu oitotz beruan...
KREDO esanez sutu
Garra goguan.

4. Euskaldun txit jatorral
Berak du aitortzen:
Aberri-giro garbi
Auzok ematen.
Latin-ikastekoei
Garaiz antxe ekiten,
Osabak zion toki
Eratua lerdan:
Gutxik gaur oartzen!
Ni ez naiz aaztutzen!
Edestik lagoten,
On ba da egiten...
Zutik egia!! orain
Ez da lotsatzen.

5. Aieten zuk urratsak
Malgu ta arrigarri:
Ango sendi bakoitzak
Azkar igarri.
Ezergatik etzifian
Ager gogo-larri,
Intziri entzuteko
Izan zuk belarri:
Nor zan an egarri?
Zuk busti eztarri!
Ari poz ekarri,
Aldendu latz-aldi...
Anaitasun agertzen
Ongi elkarri.

6. Aietetik EA'ra
Tartean itzala:
Isilik ibili zan
Gizon apala.
Belkoainek ba-daki
Ori ala zala,
Norbaiti gorrituko
Aurpegi-azala:
Barne zuk mazala,
Jasoa egala,
Atoskor magala,
Aitzikok ez ala...
Goiak argitu ziran!
Ez bereala!!

7. Kabi berrian txori
Zergatik negarti?
Itxarok zer dakarren
Ongitxo daki.
Itsas-gizonen malko
Leortuko sarri;
Mindunen, zinkuriña
Maiteki jabali:
Ba-da zertan asi,
Txarrean ez naasi,
Arakatu sasi,
Zidorrak ikasi...
Urteak ogeitaka
An daramazki.

8. Ik, Koikilli, antz-eman
Non gizatasauna:
Errik erakutsi iri
Nalmen biguñia.
Arekin burutu dek
Irauneko ituna,
Sendi bakoitza gerta
Iretzat kuttuna:
Gentzaren iarduna,
Egizko ontasuna,
Zorion bakuna,
Ioan zan illuna...

Amaiturik betiko Goibel astuna.

9. Maiz ikusi izan danak
Izaten astiña:
Biotzetan idazten
Ikutzu ziña.
Agirre'tarr Koikilli'k
Ala dit egiña,
IESU'ren iduria
Lausotu eziña:
Emetzen, bai, miña,
Indartzen adiña,
Sendatzen gorriña,
Gezatzen oziña...
Ik irakats aheko
Ai, gu, ba'giñal!!

10. Askok dute eraitxi nai
Abetik IAINKOA:
Entzun zenion Ari,
EZ DA NAIKOA!!!
«—Bil itzazu zurean
»Moskor ta iñozoa;
»Alargun landerra ta
»Aurtxo sasikoa:
»Alaba eroa,
»eme arroxkoa,
»Zorretan ittoa,
»Etxe gabekoa...
»Oiek gaizkatzeko Nik
»Zabal besoa».

11. Ludian bakarra da
Oro dezakena:
Gazterik zuk ikerri
Aren almena.
Sulezean zambuluz
Dakigun zekena;
IESU'k irakatsia
Bai, eiki, gurena:
Asketsi ogena,
Zirindu, edena,
Iroo errena,
Osatu etena...
MAITASUN esaten guk
Orren izena.

12. LAGUN-ETXEN'n zaartxoei
Zuk abaro asma:
Poztuko litzaizuke
Ikusiz, ama.
EA'n adiñekoak
Lorra arin darama,
Gutxiei diezula
Andeatu unama:
Len beldur zemana,
Orain ez da zama,
Makiek zugana,
Pozez biotz dana...
Gora ta gora!! gure
Abade launa!!!

BELABI

NERE BORDATXOTIK

MADRID ALDETIK

Madrid aldetik ibilia nazute
egun bakar batzuetan.

Gaur eztago biderik, esate
baterako.

Lengo luzeera bera dago Do-
nosti'tik Madrid'era. Gure gura-
so zarrak zortzi egun bear
aruntz joaten. Gaur ordu bakan
batzuk naikoa trenez edo ka-
mioz. Goitik asi ezkerro ber-
rordubete ta minutu kaxkar ba-
tzuk.

Eztago urte —urrutirik. Gizo-
na llargiratu dan ontan, mun-
dian ibiltzea ezta ezertzo. Den-
bora gutxian irixten da egal ba-
tetik bestera.

ZORTZIGARREN PERI NAGUSIA

1950'garren urtean izan zan
Madrid'ko lenengo Peria.

Iru urtetik iru urtera ospa-
tzen zan len. Orain bitik bira
ospatzeko erabakia artu dute. Sa-
rriagotu, maizagotu egin dira Pe-
riak.

Danetan izana nazute, bakar
bat utsegin gabe. Ta... nola joa-
ten dan denbora!

Atzo zala uste lenengoa, ta
ogei urte aundi igaroak.

Arrapa itzak berriro!



GIPUZKOA'REN ETXEA

Espani'ko probintzi guziak
dauzkate beren barrutiak Ma-
drid'ko Peri Nagusian.

Au da gipuzkoar askok diote-
na:

Gipuzkoa'ko Etxeak, alegia,
Madrid'ko Perian, eskasa ta or-
lotea ematen duala. Askoz or-
nituaogak, dotoreagoak, abera-

tsagoak daudela beste probintzi
asko ta asko.

Au da guziok gogoan izan
bear duguna:

Gipuzkoa aundia, indartsua ta
aberatsa da indutriz, turismoz
edo komertzioz.

Nekazaritzari dagokionez al
daukagu beste orrenbeste esa-
terik?

Ez, eta ez; beartsuak, aulak,
ezerezak gera. Aitortu dezagun
lotsarik gabe.

Gogora dezagun Xenpelar'en
bertso baten bukaera:

«Pobrearentzat ezta tokatzen
aberatsaren klasea».

BASERRI BAT

Zer da Madrid'en Gipuzkoa'k
erakusten duana?

Baserri soil bat.

Ingurumari guzia belarrez jo-
sia. Musker kolorez, berdez jan-
tzi, ori bai.

Arrigarri da Madrid'en au ger-
tatzea. Gipuzkoa'ren lur zatiak
eztirudi Kastilla danik.

Astiasu'n edo Amezketa'n zau-
dela esango zenduke.

Belarra oparo baserri ingu-
ruan. Meta aundi bi sarrean.

Gereziak, sagarrak, udareak,
arrosak...

Gure lurreko zugaitz motak
indarrean. Aurtan atzerago da-
toz bestetan baiño. Udaberri
otza izan baita an ere. Baiña...
arranea!, ederki osatuak daude
señaleak.

Gelditu diran prutu guziak
eltzen badira, izango da zer jana.

PATXI ETXEBERRIA

Ezaguna da gogotik Donosti
inguruan.

Antigua'ko «Iztigorra» Alkar-
tean, Soziedadean, batez ere.

Esku aparta du Patxi'k suka-
de lanetarako. Artarako jaiio za-
la esan ditek.

D. Roke Aranbarri jaunak
etzuan begi txarra izan. Neka-
zaritzan beste batzuren maillan
ezpagaude ere, jaten eta eda-
ten eztigu inork erakutsiko.

Aparteko izena ta sona du
mundu zabalean euskaldun su-
kaldeak.

Zerbaitegatik izango da. Ta,
Aranbarri jaunak, Patxi Etxebe-
rria'ri jaunari, au esan dio aur-
ten:

«Atoz gurekin Madrid'a, zure
bearrean gera— ta.

EZIN IRITXI

Baserri bat dala esan dizutet
Gipuzkoa'ren Etxea.

Baserri ortan sagardotegi bat
dago. Euskal edari bi saltzen
dira bertan: sagardoa ta txako-
liña. Geure geureak, bat bezela
bestea.

Neskatxa gazte, eder bi, mos-
tradorean. Irizar lengusuak, Do-
nosti'ko «Barkaitzegi» baserri-
koak. Batek bat eskatu, besteak
bestea, ezinean, gaixoak. Mos-
tradorean lan geiegi.

Patxi sukaldaria berri, iñor
baino okerrago.

Ark maniatutako bakallau ta
jaki goxoak eskatzen mundu gu-
ziak. Berak egin bear sukalde
lanak; berak serbitu bear maie-
ra.

Lertuta gure gizona: ezin iri-
txi danera. Egutero, gabeko
amarretarako, jan izpirik gabe
gelditzen zan. Asko egin, baiña
geiago bear.

Emendik urte bira, urrengo
Perian, neskatxa bi geiago bear
dira Gipuzkoa'ren Etxerako.

Patxi aundiak jarritako jana
maiera eramatea izango da ema-
kumezko orien egitekoa.

AMAZAZPI BURU

Amazazpi buru ganadu bidali
ditu aurtan Gipuzkoa'k Madrid'a.
Saririk asko ba-da etorria. Po-
zik ganaduzaleak, aukerarena
egin zutenak.

Guk, Madrid'en, Suiza arra-
zeko ta Pirenaika arrazeko ga-
naduekin luzitzen dugu.

Al duanak al duana egiten du.

Beste arraza batzuetako ga-
naduekin, «Charolais», «Here-
ford» eta abar, pake pakean utzi
bear zaie beste batzuri.

Bei pintoetan, Holandes arra-
zan, ikusi egin bear dira Ma-
drid, Santander, eta abar.

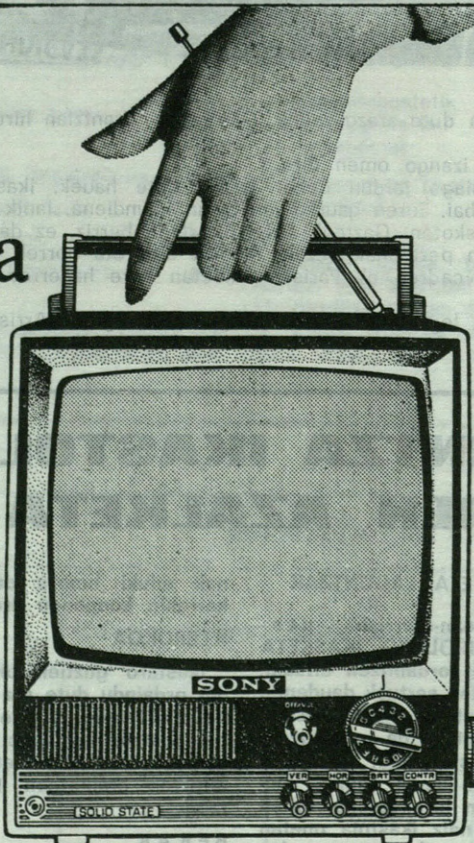
An dago esne aberastasuna!
Aiek belak, eta aiek errapeak!
Ganadu gazte ta sasoikoa,
lautatik iru.

PAULO LASA UZTARGILLEA

Esku lana baztertua dago gu-
re egunetan.

(7'gn orrian jarraitzendu)

Sony da ametsaren izena



ariñena, telebistarik eskurakoiena

(beatz batez eustekoa)

SONY edozein tokirako da
SONY'k 4 kilot'ardi pixatzen ditu
SONY 9'ko argi-laukiduna
SONY iru senti-giltzaduna
SONY aurrez-aurrezko abots geitzailleduna
SONY etheko tximist-indarrez eta
bateriz erabiltzekoa
SONY'k lau izki ditu:

SONY

Donostia'ko ordezkari: A. Mendizábal Obanos - Peña y Goñi, 5 - Urrut* 10811-Bilbo'ko ordezkari: J. M. Lara - Fica 8 - Urrut* 239642

División Audiovisual: Irrati, telebista, magneto-soinu ta magnetoikuskinak. División Sobax: Elektro kontaktaille eskurakoiak.

Euskalerritik begira...

HIRUGARREN

MUNDUA

ASKATASUN

BIDEAN?

Egungo gizakiak albiste berriak gogozkoagoak ditu, lehengo notizi zahar eta betikoak baino. Eguneroko izparringien berriak, gertaera mingarriak, akzidentek, gerla madarikatuak ez gaituzte ezertxo ere mugiarazten. Gauzarik lazgarrienetara ere ohitu egiten gera.

Izparringiak bi albiste motakin betetzen dituzte euren orrialdeak: kirolak eta gaurregun munduan nabarmen izan diren gerla eta burrukak, batez ere Vietnamgoa eta Israel inguruko egoera sarritan aipatzen dituzte. Zoritxarrez, hontara ere ohitu egin gerala ez da dudarik, gerla ta auzi horien gora-beherak ez digute axola haundirik.

Hirugarren mundua zelan dagoen ikusita nere buruari galdera hau egiten diot: egun dagerzkigun gerla ta matxinadak kasualidade baten ondoren ahal ditugu ala egoera nardagarri baten agerkaia eta ispillu? Herri horiek askatasun bidetik abiatuak aal ditugu?

Vietnamgo gerlan ez da aldakuntza haundirik nabaitzen. Azken urte hauetan zehar bezalatsu jarraitzen du orain ere. Indar aldetik ipar eta Hegoa aldekoak ez dute desberdintasun haundirik. Bi talde hauen arteko gerla luze ta galgarri dijakie.

Azken aste hauetan, ordea, lehengo Indotxina lurraldeetan joera ta arrisku berri bat bizi-biziro dago: gerla gehiago zabalarazteko arrisku bizian daude. Lehen ipar-hegoa arteko burruka bazan, orain sortalde-sartalde herriak sutuago dauzkagu.

Ego Vietnamekin bat eginik dauzkagu: Hegoa aldeko Korea, Indonesia, Tailandia, t.a. Filipinas ta Australiak begi onez dakuste, ta laguntza eskaintzeko prest dauzkate Hegoa aldeko militaristak. Kanboya ere, amerikanoei gogozkoa zaien gobernuarekin, gerla giroan bete-betea murgildu dira. Tailandia ere, une gutxi barru, bide berditetik abiatuak ikus-teak, ez gintuzte ezertxoere harrituko.

Ipar Vietnam, Tailandia, Malaysia ta Birmaniako iraultzaileak bat eginik, elkarturik daude, ta Txinaren babespean mugitzen dirala argi dakusgu. Taktika aldetik ere, gerlak datozkigun egunetan hartuko duan joera aurrez asmatuko degulakoan gaude. Amerikar Estatu Batuek mugiarazten dituzten indarrak haundiak eta ugariak izanik, lurralde luze-zabala berdintzua duten herriak, ordekak eta ibar lurralde menperatuko dituztela pentsatzen degu. Euren posibilitadeak, ordea, ez dira anitzek pentsatu ta amestu ohi duten hainbatekoa. Lurralde zallak eta menditsuak dituzute Txina ingurukoak, ta lurralde horietaz kumunistak jabetuko dirala ez dago dudarik.

Bi indar haundi ta eragile aurrez aurre, Txina ta Estatu Batuek, biok gogor eta indartsu. Parisko elkarrizketaldietan erakutsi izan dutenez, ez dute amore eman nahi. Gerla, bada luzatuko da, ta guztiok berdin jarraituko dugu. Bitartean mundial ostikoketak txapelketak askoz interes haundiagoa sortuko du jenderik gehienengan.

Gerla, Asiaren Hegoaldeko sortaldean, eta Israel inguruan latza ta kiskalgarria, odolak irakiten eta heriotza mingarri bihotzak taupadaka.

Hirugarren mundua, hemen aipatutako tokietan bakarrik aal dago arrisku-kuan? Zelan daude egun herrialde horiek antolatutik? Zeintzuk dira, hain zuzen, euren dauzkaten korapilo bihurrienak?

Urte gutxitan bere egoeraz esnatu, bizi berri batera ernatu zaizkigun zenbait herrialdek, bere atzerapena behin betiko uxatu nahirik aurrerapen bideari ekin diote. Sarritan, zoritxarrez, ez dira berez ibiltzeko gauza, ez dute behar hainbat kapital eta dirurik, ta beste estatu ta nazioak inguratu zaizkate euren «laguntza paregabea» eskainiaz.

Ekonomi indarra ta antolaketa, politika egiturak bere menpe hartzen ditu, ta estatu berri ta gazteetan euren komeni zaizkaten «gobernu demokratikoak» ezarrazten dituzte, gogozkoa ta komenigarri zaien «bakea» sortzen.

Hirugarren munduko etorkizuna benetan beltza dakusgu. Indar inperialista gosetiek, ekonomiaren zain eta odol suspengarriak beretzat behar dituzte, ta honen aurka ez dute ezertxo ere egiterik indar iraultzailearen bidez ez bada.

Egungo egoeran, gerla madarikatuak ez dira berez sortu, zerbaitek sortarazi ditu. Beste zenbait estaturen egitura ta erakundek aztertzen baditugu, ondorenean, berriro gerla giroa nabarmen izan daiteke ez gaitu batere harritu behar.

Guztiok hobeki ulert dezagun, urrango lantxoetan hirugarren munduko estaturen egoera ta eraguntzak aztertuko ditugu.

MIKEL UGALDE

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN · EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gaztelz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amillbia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

ITZ GUTXITAN

Gotzai ta apaizak batzarrean bilduta dabilta. Albistarie eskeiñi zaien txosten batean, au esan da: eliz-gizonen ordezkariak demokrazi-bidez aukeratuak izango dirala. Billera barruan ez da aitakuko ezkonduarik gabe bizi bearraren konturik. Baiña aztertuko dira; egoera orrek sor ditzakean korapilloak.

—o0o—

Madrillen, gazte-talde batzuek arri-ka egin zioten, Ipar-Ameriketarren arazo-etxe batzuei. Valentzian ere, Estatu Batuetako Konsulatuaren auziraka agertu dira, Kamboian amerikarrak armetan sartu diralako.

—o0o—

Egun auetan, Mutrikuko Kondeak au esan du «Vanguardia» albistariaren etxean: «Modatik pasata daudenak «fatxismoak dirala; ta arruntki, «Totalitarismo-sistema guztiak. Aurreraka dagoen gizarte onetan, zaar-beritze ta aldaketa-indar sakonak ditugu. Bi indar auen arteko dendaak sor-arazten du aurre-rapenerako irrika. Ezkerretik jo, naiz eskutik bultza, berdin zaigu kontu onetan.

—o0o—

Ipar-Ameriketako gaitzik okerreana, «Ezkontzaustea» da. Urtero berreun milla seme-alaba, legezko etxe gabe gelditzen dira alde aretan. Azkenengo urte auetan, 4.000 dibortziotatik 20.000 dibortziotara igo da istillu au. Eunek 22 ezkontza-auste, diru-eziñak eragiten ditu.

—o0o—

Sindikaturako Ministro ordezkariak, onela dio: «Gure buru-austea ontara dago: lan-oporrek eta liskarren aldaketa-bideak aurrez ikusten saiatzera».

—o0o—

Telebistan iragarkiak (anuntzioak) ugaltzen arieldira irabaziak goraka dijoaz. 4.076 iragarki or datoz ujo-lan bezela; ta ugaltzen ari dirala, irabaziak 352 milioitatik 485 milioitara igo dira.

—o0o—

Arguedas, Blanco...

(3 garren orrialden asiera)

Eta Arguedas erreboluziolariak erantzun: «Ez ahal haiz bada hi heu, «hacienda» horietako gizajo horien buruzagitza hartu duena? Gure herrian zapalduenak, astoak eta zakurrak berak baino jipoituak, karkasarik higuigarrienez ta-txatuok, ez ahal dituk herorrek bizkortu, haien arimak gogortuz?... Bai! Eta heuk iraindu eta madarikatu dituk ketxueraz «gamonalak», heuk behartu dituk zulotan izkutatza, xagutxoak bailiran... Ene anaia, ene anaia maitea, neu bezela larruz xuriska, baina bihotzez indio osoa!... Hire odola enea duk, Victo Pusa eta Felipe Maywa'rena bezala»...

1962-a, indio multzo haundi baten buru, utzita zeuden «hacienda»-k okupatu zituen Hugo Blancok. (Horretaz ari zaio Arguedas). Gandhiren jakabideak Blancok onharturik, indioek ez zeramaten su-iskilurik, eta okupaldian ez zuten tirorik bota. Arma bakartzat, aspaldiko ketxuatar jabeago-dokumentu zaharrak zeramazkien eskuetan sindikatoko ketxuatar haiek, beren eskubideen frogakari. Blancoren saioa gaizki bukatu zen; eta bera gartzelara sartzean, haren adiskide eta jarraitzaile zen de la Puente gerrilara joan zen. Irakurleak dakikean bezela, de la Puente hori, lehenago Che Guevara eta Camilo Tores be-

zala, gerrillan hil zuten berriki.

Hugo Blancok Arguedasen heriotzaren berri izatean hau idatzi zuen gartzelatik: «Iritxi egin haiz hi. Baina hire indio anaien esnaera heldu duk, hire semeen iraultza etorria duk».

Bide desberdinak, baina helburu berbera: ketxuatarrek ez zitzaizkien «mendietako indioak». Arguedas, Blanco, de la Puente, indio horietakoak ziren, eta indio horien buru egin ziren, indiotasuna haragitzat zutelako. Indigenismotik ketxuatar abertzaletasunera igaro ziren.

Eta ez folklorearen aldetik. Arguedas folklorismoaren kontra zegoen. Hezur-haragizko gizon emakumeak jaregin nahi zituen, ez folklora; Peruko ketxuatar biziak, ez fosildutako jakzera batzuk. Iraultza guzizkoa egin nahi zuen, eta «gizatar dinatasuna» lortu, ketxuatarren-tzat: ez «herriarentzat», hitz batez, «ketxuatar herriarentzat» baizik.

Eta Arguedasek hau idatzen zion behin sindikalariari: «Parisko Quartier Latin delakoan hire fotoa ikusi diat liburu-denda batean; eta jauzi ere egin diat pozez Camilo Cienfuegos eta Che Guevararen fotoen artean hirea ikustean».

Hori zen Jose Maria Arguedas. Eta ketxuatarrek bazekiten; eta bihotzez maite zuten.

LARRESORO

Rusiako teknikoak, egiñalean ari dira Suezko ubidetik 12 kilometrotara, 15 jaurtiki-leku egiten. Ejipton gaur, 15.000 egazkin-gidari ruso omen ditugu. Oiez gain, beste 5.000 erri-gizon erakusle ari dira lanean.

—o0o—

Aur atzeratuen aldeko Aseguruak antolatzen eta erabakitzen, gizarte giroan ari dira. (BOE).

Danielou-Garudy arteko elkarriketan, Frantziako Telebistak au entzunarazi digu: «Apaiz langille batzuek, noski, komeni dira; baiña ez geiegi. Marx'en eragiñak buruz alda bait-ditzake»-esan zuan Danielou'k.

Garudy'k bere jarduna «langilleen buru-aldaketan» jakotu zuan. Ortarako, langille bat ekarri zuan aurrera. Onek au adierazi zuan zalantzarik gabe: «etorkizun berdintzailea ta buru-aldaketarik gabea, Sindikatuen bidez antolatu behar zala».

—o0o—

Gaztetxoan Auzitegieta Nazioko Buru izendatu dute Jose M.^a Lojendio jauna.

—o0o—

Bundestag'en Frankfurt-ko ordezkari dan Matthofer'ek, au esan digu: Espainia Merkato Batuan sartzea, emengo Gobernuak esku-zabalagoa

eginda gero bakarrik iritxiko zala. Ta au zeatzago esan zuan ere: Nere iritzi au, Alemaniako partiduko batek bakarrik onartzen duala, uste duana, oso uste okerrean dago. («Madridd»).

—o0o—

Maiatzaren 25'garrenean asi zian «MATESA BATZORDEA», bere bilerak egiten. Ortarako atekak itxita aurrez, eta albistalariak gabe.

—o0o—

Saldadutza-ordez, Erbesteko lanak artuta beteko leike gerokoan gazteen eginbear au. Ortarako batzordea, egiñalean ari da neurriak erabakitzen.

—o0o—

Monseñor Helder Camarak Parisen egin dituan adierazpenak: «Gauden-gaudenean, eztago gaur sozialismu-eredurik, irugarren munduari itxaropen-bidea zabal dezaioketanik». «Gobernu diktadura gabekorik, alegia; gizona begirunez artzen duanik balitz, egingarriagoa irudituko litzaidake». «Onera etorri naiz. Brasilen ezpaitet eskurik, irratiz eta telebistaz, ez beste berriak zabaltzeko bidez itzegiteko aukerarik».

—o0o—

Eliza Katolikua egiñalik aundienak egiten ari da, elkar-konponketa bidean sartzen. Bitartean sistema batzuek, indarrean beren gobernaketa leporatzen ari zaizkigu. Onela jakotzen dute, Mosku ta Pekin'dik eragiñak diran lurralde sozialista batzuek. «Ta au ere ezarri zuan: «Sistema oiek, alegia, fazista-sistemen anai-bizikiak zizala».

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble · Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 21

ZARATUZ

HIRU JAKINTSU SOBIETARREN AGIRIA

Hiru jakintsu sobietarren «Agiria» (Sakharov, Medvedev eta Tourtchine), Garandien azken liburak, eta Varga ekonomilari Gamatuaren, «Testamentua», irakurriaz, garbi agertzen da gauza bat: Kontrazio sakona dagoela, gaurregun, URSS-en, jakintza eta teknikaren iraultza dela alde batetik, eta Sobiet-Estaduaren erakunde eta ideologia dela bestetik. Beste hitzez, produzio-indarren eta produzio erlazioen artean; ekonomi-oin eta gainestrukturaren artean, alegia.

Gaurkoan, «Hiru jakintsuen agiriari» lotuko naitzaio. Ez dut osoro aztertuko, lehenago ere Joxe Artolak (Z-Argia, 373) politika aldetik bereziki aztertua bait du. Ekonomia-sistemari dagokion tesisa agertuko dut, bada, soilik.



Sobiet-ekonomia kinka larrian agertzen dela, dio Sakharov-ek.

«Bigarren industrial-iraultza» mende bizi gara; atomika eta zibernetikaren mende. Produzio-indarrak erreboluzioan dabil; inoiz ezagutu ez den gisako eraberritze azkarreko mugimendu berritzean. Produzio sistema osoa iraultza heldu da. Esku-lana baiño garrantzi haundiagoa hartzen ari da adimendu-lana. Makinaria metatzea baiño beharrago da teknikaren eraberritzea. Agindu hutsez eta bortsaz ez dago, gaur, industri aurreratuak gobernatzerik. Aldiz, informazioa eta hizkatzea produzioaren ardatz bilakatu dira. Plangintzaren eta merkatuaren elkarkidego berri bat sortu bide da. Horra, bada, orainaldiko aurrerapenaren kondizioak: informazio garbia eta demokrazia.

HILDURA SEINALEAK

Sobiet-ekonomia kinka larrian agertzen dela, azken urteotan, dio Sakharov-ak. Gogoraturaren batek dauka loturik herri-produktu eta errenta. Hutsegite eta alde markatuz nabari dela plangintzan. Herri ondasunen galera, gauza beharrezkoenen eskasia, inflazioa, di-ela ondorenak.

Bide hontatik, aurki, bigarren mailako Estatu bihurtzera doala Rusia. Orain bertan, esan emen daiteke, iragan mende batean dagoela. Hainbestekoa, ezin neurtua dala, diote, Rusiak daukan atzerape-na USA-ren aldean.

Erakustari hauez, nolaz ez galdin: «Zergatik ez dugu bigarren industrial-iraultza» konplitu ahal izan? «Sobiet-sistema desegokia ote da, produzio-indar berrien sortazteko?»

BUROKRAZIA HOBENDUN

Stalinismoa salatzen dute hobendun. «Gure larrirua honen sorburua stalinismoan datza. Orduan eza-

rri bait giran demokraziaren kontra-ko ohitura eta legeak. Gaurregun ere, oraino, badirante. Ez ditugu gearo eranzi.

Sistema horren teoria zera da: industriadze bizkorra eta demokrazia elkartu egina direla. Herri atzeratuan, alegia, industri-egiturarik ez daitekeala eraiki, bide batez, gizarte osoa, ekonomian nahiz politikan, bortsaz gobernatzen ez bada.

Zero alderantz gertatzen da, ordea, diote hiru jakintsuok, hogeigarren gizaldi honetan. Gaurko ekonomi aurreratuak, nahi-a-ez, ezinbesteko demokrazia behar du. Makina ordenatzaileek, errotik eta sustraitik aldatu eta kanbiatu bait dute ekonomi-sistema eta produzio-kera osoa.

Ez dago goitik-behera, agindu hutsez gobernatzerik. Aginduak zuzen bete ahal izateko, mailaz maila aztertu behar dira. Ez dago, bestela, erabaki zuzenik hartzerik. Hatak, hogeigarren mendeko ekonomian, milloika langille mailaka mailatan, ari dira lanean, jakitateko eta kreaziozko ekintzan. Langintza honen kondizioa, alabaina, gera da, ideen eta albisteen mugimendu librea.

HAMABOST ESKABIDE

Politika sisteman datza, beraz, —jarratzen da agiriak—, kontradiziorik naguriena. Burokraziak, askatasun oldar oro kaptatzen bait du. Ezinezkoa da, kreazioa bortsaren egoitzera erditzea.

Hatik, agintariei, lehen bait lehen, lau-bost urtetan, irtenbidea har dezatela eskatzen die. Baita hamabost neurri-erabaki proposatu ere. Aldakuntzak gizarte alor orotan eskatzen dituzte: jakintzan, informazioan, lantegi erakundean, hezkuntzan, auteskudeetan, turismoan. Baita ere eskatzen dute Stalinek zangoatu zituen herriei heren lurraldeetara berrituz itzultzeko eskubidea eta herriok jaregiñik autonomia bizi ahal ditezela.

Iraultza berria eskatzen du Rusiako inteligentziak. Marx-en pentsakeran, ez dago zalantzarik, produzio indarrak eta ekonomi-oinarria gora aterako direla gaiestruktura-ren garailu.

Zein izango da iraultzaille? Gaurdejk alpatzen duen «mikor historikoa»? Zein da, baldin balitz, «bigarren industrial-erreboluzioaren» pentsakera?

GURUTZ ANSOLA

PATRONATO SAN MIGUEL

Aur atzeratu aldeko El-karte bat ba degu Gipuzkoa'n: San Migel'en zaitza-pean sortua. Elkarre onak leiketa bidez irakasle eta oposizioak egina diran emakumezkoak bear ditu. Irakasle auek, irakaskintza Sendatzaile saillean gaituak izan bear dute. Ta gainera, euskeraz itzegiten dakitenak.

Norbait ortarako balitza, deitu DONOSTIKO Apartado 719'ra.

S.P.D. ALEMANA, NONDIK NORA

Sarrebruck-ko hirian Alemaniako Alderdi sozialistak (S.P.D.) bere Bilkura nagusia egin berria du. Bera da eguneko aleman-sozialismoaren erakunde zabalena.

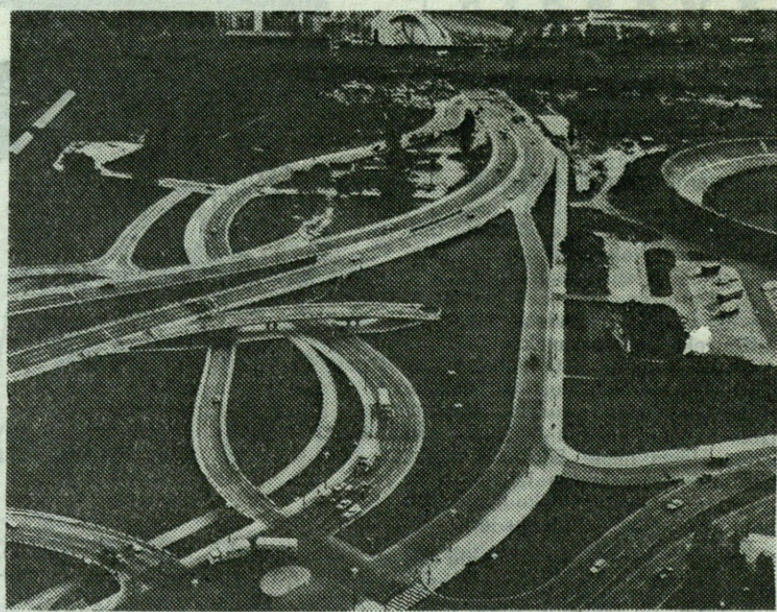
Nazismoa galdu zanean, sozialistak eta komunistak Weimar-en garaian egindako akatsen errua elkarren arteko batasun-ezari ezartzerakoan bat zetozen. Halere, Alemaniaren 1945-go buru makurtzeak Herriaren zatiketa ekarri zuen ondore bezala, ta lurralde bakoitzean S.P.D.'ren azkartzea desberdinki egin zan.

Erdi-aldeko Alemanin, «soviet»-ek eragina, sozialistak eta komunistak S.E.D. alderdi berrian elkartu ziran. Ondoren, S.E.D. komunistak bihurtu zan eta U.R.S.S.-en babesean dauden lurraldeetatik sozial-demokraziaren arrastoa galdu egin dala esan ditek. Gertaera honek, komunistak sozialisten alderdiatik berezi ziran garaian bezala, komunisten aurkako sentimena sortarazi zuen S.P.D. eragile berrietan.

LEHENENGO IBILERAK

Hitleren garaian isilpeko eragile-aren sortutako batasun-giro hura, sartaldeko Alemanin ere Gerra Handiaren ondoren, oso bizi irauten zuan. Baina S.P.D.'ko funtzionario zaharrak Alderdi berria oinarri zaharretan ezarri zutelarik, sozialista ta komunisten artean batzeko zeuden bideak galtzen joan ziran. Hala, Alderdiaren egiturak eta egitarauak garaiko komunisten erasoaldiari buru egiteko moduan bakarrik eratu ziran.

Hiru urte bititzen zeramazkian Alemaniako Errepublikak Federalak S.P.D.'ek ekintzarako bere lehen egitaraua zuzendu zuenarako. Egitaratu horren izpiritua Leon Blum-en hitz hauetan bil zitekean:



Berlin-go sarreran egin dituzten auto-bideak.

«Herri zapaldu batean ez dago langile askaturik». S.P.D. entzat Demokrazia zan, politika, gizarte ta nazioarentzako egokitasun bakarra. S.P.D.'ek Gerra Handiaren ondoren-ko urteetan sozialismoa ta demokrazia elkarturik ikusi zituen. Herri sozial-demokrazi bat eskaintzea S.P.D.'ek egin zezakeen gauza egokiena iruditzen zitzaion: bere asmatan zegoen, jabetasuna eta amerikanoen laguntzak berpiztu zezaketen giza-egitura zahararen aurka gogor egitea, baita ere rusitarren babesean sozialismoruntz zerman aleman-bidea galeraztea.

Jokaera horren kezka nagusia Alemaniaren batasun nazionalen tinkatzen zan ta ez zuten etsi Ok-

zidentalak proposatzen zituzten zenbait egitaratu baztertu arte: hala Shumanen egitaraua edo C.E.D. eta O.T.A.N.'en aurka joka izan du Alderdi honek. Alemaniaren batasunerako eragozpide bezala agertzen bait zitzaion bere Herria Okzidentekin bakarrik lotzea.

BAD-GODESBERG'ko egitaraua

Baina hiru botaziotan (1949, 1953, 1957) galtzaile irten ondoren Alderdiak berarentzako oinarri berrien bila jarri ziran eta 1959-an Bad-Godesberg-ko egitaraua gertatu zuten ondorengo gai nagusi hauekin:

—ekonomi ta sozial aldetik, ahal dan konkurrentzi handiena eragitea ta behar hainako planifikazioarekin; inbersioak zainduaz eta monopolioak galeraziaz lantegi handien indarra mugatzeak politika baten egin-kizun nagusia bezala jartzen da; sozializazioari buruz ez da hitzik ere aitatzen.

—erlijioari buruz, S.P.D.-ek eleizetiko errespetoa ta askatasuna gordeko duela agintzen du.

—Okzidenteri buruz, S.P.D.-ek Herri libreen alde ta beren defentsaren alde jartzen da.

Hemendik aurrera nahiz metodo ren helburuekin bat datozte, desberdinekin Kristau-demokrazia-ren helburuekin bat datozte.

Dortmund-go Bilkura nagusian programa berdinarekin aurrera jarraitzea erabakitzen dute ta azkeneko Bilkura nagusi ontan ere Wily Brand-ek programa berarekin jarraitzeko asmoa zuela adierazi du. Langileen Alderdi demokratik barnean eratutako alderdi «popular» bat bihurtu dala argi ikusten da. (Kolkspartei).

Dana dala, S.P.D. barnean, Sarrebruck-ko Bilkuran, ezker aldetik adar bat agertu da ta ez uste bezain arina. Gobernuaren «Demokratia popularen» aldeko politikari heutsiaz Candogia-rekiko Ipar-amerikanoen politika S.P.D.-ek gaitzetsi zezan aaleginak egin dituzte ta bai lortu ere. Adar honen asmoen barnean Alemaniako zenbait egituren erreformen alde egitea, sartzen da. Berak diotenez, hemendik amar urtetara S.P.D.-ko majoria izango omen dute ta Alderdiak Gobernuan iraungo balu zenbait aldaketa lortuko omen dituzte.

Asmo hauen eragileek, Alemaniaren egokiera kontuan euki behar-ko dute. Izan ere, Alemania, bere erruz, bere buruaren jabe ez dala ta bere pauso guziak munduko Indartsuen begirapean arkitzen dirala ta bere politikaren neurria ez dala bere ekonomiaren parekoa ezin ahaztu ditezkeen arazoak dira.

D. IZA

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

GUÑELESA



Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Guriña
- Yogur
- Batidua

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ar) — DONOSTIA



1896

1969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA

(Cejade Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos) balia zaitz

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Zure baserria erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakindean jarri zaitz Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

AATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

DONOSTI

Euskal Alfabetatzea Unibersidadeetan

Biltzar bat:

Urteak 1970. Maiatzaren 10'gn eguna. Valladolid, Madrid, eta Salamancako goi-ikastetxetako euskal alfabetatza taldeen ordezkariak biltzen dira Salamancan lehenengo aldiz. Danetara zapi irakasle. Bi ordu t'erdi iraun du biltzarra.

Helburua:

A.—Oraindano eta aurtun Unibersidade bakoitzean egin dan euskal alfabetatzeari begirada bat.

B.—Datorren urteko ikastaroa, aurrez, ahal dan ondoen taxutu.

Biltzarreko lehen-esanak:

Sendo, eraketaz eta xehetasunez hartu behar dugu guztiok Euskalerriko goi-ikasleen euskal alfabetatzea. Ez gera jakitun herriaren hizkuntza jakin gabe! Edo ta bestela, hizkuntza arrotzarekin herriaren jatorrizko arima zapalduko dugu, eta goineko mailatik zapaldu ere.

SENDO: Batez ere, irakasle danak sakon eta adimenaren hariz josi behar du esukera. Gero, metodologi egokiaz irakatsi.

ERAKETAZ: Unibersidadeetako euskal alfabetatzean gabiltzan irakasle guztiok, bat-bateko, norberakiko, eta eragabeko jokaera antzuek utzi eta aldeaz aurretik, elkarrekin bat eginik, eraketa neurtu eta jakinetan oinharritu behar dugu urteroko erakustea. Elkarte honetan EUSKERA BATERATUA erabiliko dugu eta ahal dugula metodo berdina.

XEHETASUNEZ: Erakusten hasi baino lehen, ikastaroan gerta ditezken gertakizun eta premia guztiak xehetu eta bereiztuaz. Zein irakasle zein talderentzat, zenbat eta nolako taldeak, noiz, zer orduan eta nun erakutsi, egitaraua, eta gainerako neurri edo legeak. Jakina: ez da neurri edo erregimentua gizonaren zapalgarri bat izango, euskera egiaz eta benetan ikasi nahi dutenak gezurrezko ikasle zabar, alfer eta jolastinengandik defenditzeko baizik.

Izan ere, orain arte, gure ikastaroetan, euskera ikastearen aitzakian, euskera, euskaldun eta Euskalerrriaren bizkar farra egin duten honelako ikasle gehiegi izan dugu.

Lehenengo puntua:

Euskal alfabetatzeari begirada bat. Ikastaroa: 1969-70.

MADRID: Taldeak: 5.

Ikasleak: 35 inguru. Hau da: hogei ta amabost Euskera ikasi nahi dutela esan dutenak. Baina Euskal erritik Madridko Unibersidadera bizimoduzko karrera baten bila etorriak ehunkada asko dira. Gehien gehienak analfabetoak Euskeraz.

Gorabeherak: Madriden zail da bilketa egitea, hiri zabala baita.

Banaka batzuek Euskera ikasi egin dute talde hauetan.

Unibersidadeko esaminak dirala-ta jendeak utzi egiten dio irakatsaloe-tara etortzeari. Batzutan zabarkeriz edo aitzaki ahulez. Batzutan irakaslea bakarrik arkitu da.

Bi talde sakabanatu egin dira ta Bazkoaz gero ez dira gehiago bildu. Esaminak dirala-ta, bein Maiz-tza erdiak gero talde gehienek utzi egiten diote Euskera ikasteari.

Batzuk benetan eta ganoraz ekiten diote Euskera ikasteari. Beste batzuen irakats-aldietara joatea haxe izan da: jolasa, folkloreakeria, pitxia, Euskalerriaganako barren kez-karen lasatzea.

Erakundearentzat hogei duroko bat jarria dute, zerbaiten laguntza-garria bezala, ikasle bakoitzak or-daintzeko. Banakak ordaindu dute.

VALLADOLID:

Euskal erakuts-aldiaren lehenengo urtearoa izan da.

Taldea: 8. Ikasleak: 100'dik gora ziran ikas-teko izena emanak. Hala ere askoz gehiago dira Euskalerrriko unibersi-tario analfabetoak.

Jardunaldiak: Alfabetatzekoenez gainera, bereziki, 8 irakasleren artean ere izan dituzte. Larunbatero, bi ordu.

Hauen zuzendari: Joan Joxe Ola-berria.

Ikasgaiak: Villasante ta Mendi-zabalen testoetatik.

Ondorenak: Eguberritan P. Altu-nak emango uan kursillo batera dei egin itzaian. Barzelonako taldeen irakasleetatik bi etorri ziran.



Valladolidtik hiru. Altunarekin, batez ere, euskerak duan dinamika ikusi zuten.

Bigarren hiru-hilabete-aldian Altunaren testoaren gai hasi ziran asteroko bilerak. Irakasleak urri zetozen. Berdin alfabetatze taldeko ikasleak ere. Bazkoa ingururako bilera guztiak desegin ziran.

Gora-beherak:

— Nun bilduaren eragozpena. Le-kurik ezin arki.

Irakasleen bilerak «Accion Catolica» biltokian egin dira hileko 500 pezeta ordainduaz.

— Guztien axolako ordua ezin ta-xutua. Garai desberdinetan bait di-tu bakoitzak Unibersidadeko ikas-keak.

— Zenbaitentzat euskera ez da herriaren hizkuntza bizi bat esno-bismoa baizik.

— Ugaritasuna kaltegarri da. Ikasle gutxi izan-da ere egiazkoak hobe dira.

SALAMANCA:

Taldeak: 6.

Ikasleak: hasieran 40 inguru. Bai-nan ehunkada batzuek gehiago ba-dira «goi-mailako» euskal-analfabe-toak.

Jardunaldiak: Alfabetatze sailtan bakarrik izan dira.

Azarotik Maiatza erdira arte egu-nero ordubetako irakats-saioa eman da, larunbata eta igandez beste.

Gorabeherak: Banaka batzuek sailatu dira euskera ikasten. Baina, etorri gabeiz huts egite asko izan da. Eta etorri diranetatik gutxi-landu dute eguneroko ikasgaia.

Huts egiterik haundiena, ordea, hasierakoa izan zan: hala-hola arin batean taldeak eratu ziralako. Otsai-lean, ur asko joan-da gero, presa egin nahi izan zan zabarkeria hura geldiarazteko.

Ordurarte irakats-saioak esker hutsen (debalde) eman ohi ziran. Ikasleari, euskera ikasi nahi zuela, esanean bakarrik sinetsiaz. Baina, urte aldiero, esan huts horiek ustel gertatzen ari ziralako, fiagarri, 500 pezetako fiantza bat eskatu zitzaion bekaoitzari. Urtearen buruan, irakasle guztien iritiz ikasle bakoitzak leial jokatzeko bazuan-taldekoen atzerabide ta galeragarri izan gabe, berriro beretzat izango zuan eman-dako diru osoa. Bestela, egindako kaltearen ordain, alfabetatze era-kundearentzat izango zan ikaslea

irakats-saioetatik bialdu ahal iza-teraino.

Erabaki honek sekulako istilua sortu zuan; orduan ikusi zan ere egiaz nor zebilen. Batzuek, hase-rre bizian «baja» eman zuten, hori ez zala demokrazia esanaz.

Irakasleek hau ikusirik, guztia zegoan zegoanean uztea pentsatu zuten aurtengoz bederen.

Bigarren puntua:

Joanak joan, biltzarrean, datorren ikastaroari begira, lehenengo era-bakiak hartu dira:

1. Unibersidade bakoitzetik irakasleen ordezkari bat izendatzea. Valladolidtik Joan Joxe Olaberria gelditu da.

Madridtik Mikel Urkola. Salamancatik Luis M. Satrustegi. Ordezkarri hauek jasorik behar di-tuzte izan norbere alderdiko irakasleen izen-zuzenbideak, datorren urtean nortzuk izango diran aurrez jakinik.

2. Agorreko azken egunetan aste beteko kursikoa antolatu nahi litzake Unibersidadetako taldeen euskera-erakusle guztientzat.

3. Irakas-aldi honek gaurkoz bost alderdi ditu:

— Hizkuntzarena: Fonetika, Mo-reologia eta Sintaxis.

— Erakuskerarena: testoak e. ab.

— Erakundearena: alfabetatze-talde guztien har-emana...

— Zabalkundearena: euskera no-la zabaldu...

4. Agorreko irakats-aldia anto-latzeke, Uztailaren 5'ean, Unibersidade bakoitzetik irakasleen ordezkari bana bilduko gera. Iruña, Donostia, Bilbao, Gazteiz, Barzelona, Zaragoza eta gainerako Unibersida-deetako euskal-alfabetatze taldeen arduradun zeratenoi dei sutsu bat egiten zaizute egun honetan guz-tiok bil gaitezen. Ekar beza bakoitzak bere alderdiko egoeraren ber-ri, irakasleekin azterketa bat egin eta guztien udarako zuzenbidea ja-so ondoren.

Uztailako elkartze hori nun izan-go dan galdetuz, arren, idaz ahalik lastarren, zuen bakoitzaren argibi-dea garbi emanaz, honoko zuzen-bide honetara.

J. M.^a TORREALDAY
Convento Franciscanos.
Tolosa (Guipúzcoa).

BATZORDEA

ULTZAMA'ko «SYMPOSIUM» delakoaren berriak

Gure Euskaltzaindiak (Euskal Akademia), denok dakigun bezala, aurtun Ultzamako Ballean, EUSKE-RA, KATALAN ETA GALLEGU'aren alde «zerbait» on eta onuragarri egiteko Katalunia ta Galiziako Akademiekin batera «SYMPOSIUM» delako bat antolatu du. Hona he-men Euskaltzaindiak «SYMPOSIUM» honi buruz eman dizkigun berriak:

«Naparro zaharrean, Ultzama aldean ospatutzeko dugu Billera Nagusia SYMPOSIUM izeneko. Idaz-lariak (Sekretarioa), Bartzelonako «ERRI IKUNTZEN BERRI EMATE, AGIRIKETA TA BATERATZERAKO» Elkargoan, Frederic Roda jaunare-kin Santamaria jauna itzegiña dala, esan zuen. Handik jakin dugu Bi-llera Nagusi hori atzeratua izan dala Udara edo Udazkenerako.

SYMPOSIUM horetan kontu hauek aztertuko dira:

1'gna.: Gure arteko izkuntzen egoe-ra. Izkuntza bakoitzaren az-terketa, izkuntza beraren or-dezkariak (delegadua) egin-go du.

2'gna.: Gure izkuntzak (EUSKERA, KATALANA ta GALLEGUA)

Irakaskintzaren eta Zabal-kundearen barnean.

3'gna.: Gure izkuntzak gaur legea-ren aurrean.

4'gna.: Españian ELEBITZA (BILIN-GUISMOA)-ren alde egin di-ran alegiñak.

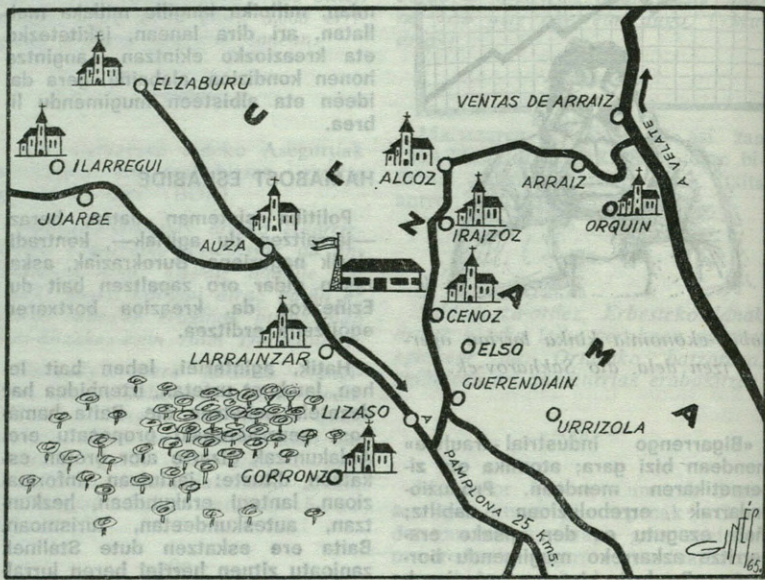
5'gna.: Europa barruan Elebitzaren alde artu izan diran negu-riak.

6'gna.: Munduko Elkargo Nagusiak Guraso-Izkuntzen alde atera dituzten agiri eta aalegiñak (ONU, GIZONEN ESKUBIDE AGIRIA, UNESCO, BATIKA-NO, eta eta)».

Garrantzi audikoak dira bene-tan «SYMPOSIUM» hontan azertu behar diran gai guziak.

Oraindik badugu denborarik gau-zak kementi diran bezala egiteko, sei illabetera gutxi gorabeera bai-gaude. SMPOSIUM honen asiera-tik. Esperoan gera gure euskera-ren onerako izango dela.

SYMPOSIUM hau «Principe de Viana» Elkargoaren laguntzarekin egingo da».



ZURE BEGIEK

Zure begiek ene maitia ba dute biek dirdir ezitia.

Zeruko lore miresgarriak izarren pare xoragarriak.

Gazte gaztia zira oraino egun guzia nago zuri so.

Zure begiek erotzen naute eta guziak nahi luzkete.

Gaua delarik mundurat jausten Jauna zerutik da urrikaltzen

Zure begien goxoño hori egon dadien eder ta garbi.

Ene nahia ziñez audia zu izaitia nere andria.

(D. Landart eta M. Laboak eraturia).



FAGOR

Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

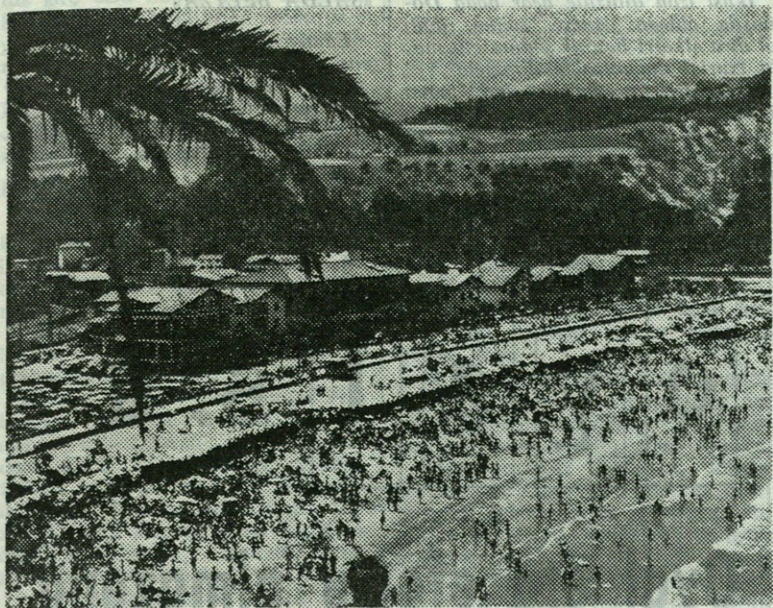
Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4 DONOSTIA

ZARAUTZ, ERDIZKAKO EGITAMUZ ONDATUA



Zarautz erri ederra, giro atsegiña, ikusmira zoragarri jantzia... Baiña egitamu oso baten premiaz ondatua. Ori bai, gure Erriko Etxeak, noiz-nai onartzen ditu, txoko bateko ta beste erdizkako egitamuak. Eta onela, Zarautz berria, zatika, auzoka ari da sortzen beingo begiratu oso bati dagokion egitamurik antolatzeke.

Leenak naikoa ez dirala, orain «autopista» zoriarekin gaindu zai-gu, alderdi ederrenari or-emen egundoko ebakirik galgarrienak ezarriaz. Zarautz, bitartean, lozorroan dago, ta gure erriko agintariek, ezer egiterik eztagolakoan, datorrenari aldatarik gabe datorrela esanaz, ezer egiteko asmorik ez dutela dirudi.

Goitik, bai, gure erritik igaroko dala esana dute; baiña ezer eraba kirik eztagitako oraindik. Gero, gauzak goitik erabakitzen dituztenean, gauza egintzat botako dute, ta gure zuzentze ta eskeke, ez dute ez-eren indarririk izango.

Ba-dabil marmarra baztarretan!...
—Aizak, ba aaldakik au ta au?...
—Entzun aal dek alako ta onelako?
—Baiña, kontuz iñori ezer esan...
—Tu-tu berriketan egin...

Gero, izango dira gerokoak. On dartzara joateko, gure ondorengoak, tren-bidea dute oztopo leku askotan. Orain, «autopista»ren lur-artuak izango dituzte, tartean ezpata beze-la sartuak. Ez gaituk alperrik ibilli, alde batean eta bestean etxe berriak jasotzen...!

Zer egin du Zarautzko erri atsegin onek, dauzkan aukera ta udarako alderdi politak dauzkala, onela makildu dezaten bere lekuri politenean?... Leku ederrean geldituko gera, geroko Gipuzkoa Aundian, gure zozokeriak aizatzen ezpeditugu!

Mutilok! Gabiltzan azkar, okerrak leporatu baiño leen. Bestela, izango diagu arako ura: «Ilda gero, salda bero».

MOLLARRI

NERE BORDATXOTIK

(2'gn orrialdean asiera)

Makina egin da jaun da jabe alde guzietan. Lengo erako lan molde zarretan ari danari, «artesanano» izena ematen zaio, erderaz. «Labor de Artesanía», deitzen zaio egiteko orri.

Esku—lan ederrik ikusten da Madrid'ko Peri Nagusian. Lan zoragarriak; arritzeko moduko lanak. Paulo Lasa, Ernani'ko uz-targilleak, ordea, bentaja ikaragarri bat dauka bere alde.

Besteak, etxean patxaran egindako lanak agertzen dituzte Perian.

Paulo Lasa'k jende guziaren bixtan egiten du lana.

Bere aizkora, trabesa, trintxa, mailu ta abar artu, ta antxe aritzen da piñ asko.

Ez dut uste Paulo'k aña testigu izan duan langille bakar bat izan danik Madrid'ko Perian.

DANA GARESTI

Len esan bezela, aurten dira ogei urte lenengo Peria izan zala.

Artean atsegin zan Madrid'a joatea. Itxura batean zeuden prezioak.

Jan — edan egitea kostatzen zan orduan ere; utsean etzuten ezer ematen.

Gaur, ordea, uskeri bategatik anima kentzen dizute. Neurri gabe goratu dira prezioak.

Diruz lodi samar azaldu be-rra dago, iru —lau kapritxo be-rra badira.

Ta, ez modu ta itxura txarre-ko kapritxoak, zerbait jan edo edatekoak baizik.

Ortik kanpora ezut ezer ja-kin nai. Aprobata egin duanak ja-kingo du.

TALDEKO MEZA

Bezperatik asi ziran pestak.

Gipuzkoa'ren egitazko eguna maiatza'ren 29'garrena izan zan.

Praille ta apaiz, bost euskal-

dun bildu ziran taldeko meza ematera. Aita Aranguren prantziskotarra meza-emale. Legazpi-arra bera, ta Zarautz'en bizi da-na.

Laguntzalleen artean, D. Juan Aranguren, meza-emalearen ana-ia, apaiza, ta Aita Garate, To-losa'n bizi dan prantziskotarra. Zumarraga'ko «Legazpi» dan-tzari taldea dantzan. Donosti'n bizi diran Perez'tarrak duntziña jotzen.

Diputadu mordoa ta probin-tziko agintariak bertan.

Ganadu erakusketa. An igaro ziran banaka, banaka, Gipuzkoa'k aurten Madrid'a eramandako amazapzi ganadu buru.

Txalo ots beroak guzientzat.

EUSKALDUNEN GOZAMENA

Madrid eta Madrid inguruan urte luzeetan bizi diran euskal-dunak, zer gozamena!

Gu ez gera konturatzen; ez gindezke konturatu ere.

Zenbat eta urrutiago, orduan eta sakonago maitatzen da atzean utzitako sorlekua.

Zenbat ikusi genituan mal-koak zintzili zituztela!

Gure dantzak, gure izkuntza, gure oiturak, gure jendea...

Egunero ikusten eta entzuten ari geranontzat eztute ezer asko esan nai.

Bai orregatik ogeitamar edo berrogei urtez bere lurretik urrutiratu bizi diran gure anai-entzat.

Ondo biziko dira; etzaie ezer paltako, bear bada.

Baiña, amaika bider burura-tzen zaie Iparagirre'ren bertso baten bukaera ura:

«Baiña biotzak dio:
zoaz Euskalerrira!»

DANEN GOGORIK EZIN EGIN

«Emanda zabal zazu munduan

Baionako 'Euskal Kulturaren Alde' taldeak erabakia: "Agirre Saria", Euskeraz egindako liturgia berriari

Baionako «Euskal-Kulturaren Alde» batzordeak, ille onen 19'garrenean egin duen billera berezian, «Agirre-Saria», irugarren aldiz, liburu oni ematea erabaki du:

«EUSKERAZ EGINDAKO ELIZAREN LITURJIA BERRIA»

Liburu au bost euskal-eliz-barrutiren ordezkariak, Lekuona'tarr Imanol apaiz jauna maipuru izan dutelarik, idatzi dute; ortarako bilkurik anitz egin dute, ta Euskalerrri guziraiko berdin geratu dan euskal-idatzi bat bu-rutu dute; orrela, euskeraren batasunerako ere urrats aundi bat emanik. Sariztutako liburuau autatu ondoren, billeran bertan bi liburu auzunat, deduzko aipamen bat egitea ere erabaki da: Villasante aitaren «Jesu-kristo» ta «Margo-ederdun Enziklopedia».

Beste liburu asko aztertutik izan dira ta oietako batzuk auetxek ditugu: Etxaide'tarr Yon jaunak idatzi duen «Etxahun'en bertsoak gipuz-keraz», Yurre'tarr Yulen aitaren «6-garren Paul Aita Santua ta «Il-garren Batikano» Batzarra» Zabala'tarr Andoni jaunak «Auspoa» bilduman argi-taratu dituenak, Goikoetxea'tarr Iñaki aitak idatzi duen «Nora zoaz?», Oñatibia ta Altunak jaunek egin dituzten euskera ikasteko ikasbideak, Mendizabal'darr Fernando aitaren «Euskaldunentzat Gramatika», Labayen'-darr Andoni jaunak idatzitako «Lapikoa» (Plauto'ren «Aulularia») ta beste antzerki batzuk, Iratzederr'en «Argiz-Argi», Eltzagorri'en «Mugarra begir-aria», Kerexeta'tarr Jaime jaunaren «Umeen Biblia», Txillardegik idatzi duen «Elsa Scheelen», Aresti'ren bertso batzuk ere.

Esandako billeran, euskeraren alde lan aundiak egin dituzten beste euskaltzaleentzat, adeiezko gogorapen maitekorra ere izan da; ta oien artean, auek izan dira bereziki aipaturik: Labayen'darr Andoni jauna, euskal-antzerkitako burutu duen lan goragarriagatik; Zipitria'tarr Elbira andereñoa, euskal-ikastolei eman dien eragipen sendoa dala-ta; eta L. Mendizabal'darr Ixaka jauna, guzien ezagunak diran eta erruz eman di-tuen bere idatzi guziengatik.

«Agirre-Saria» milla dolarreko dalarik, datorren illearen egun bat au-keratuko da irabazleei emateko. Egun ori ta tokia ere, garaiz iragarriko dira.

«XENPELAR SARIA»

Aurtengo «XENPELAR» SA-RIA ontarako EUSKALTZAIN-DIA'ren bidez jasoak izan diran bertso-papel argitaldu guzik ar-dura ta arreta aundiz aztertu on-doren, sariak onela banatzea era-baki du ontarako aukeratua izan dan Epai-Buru edo Juraduak:

Lenengo saria, 2.000 pesetakoa, Inozenzio Oleari.

Bigarren saria, 1.500 pesetakoa, Manuel Matxaineri.

Irugarren saria, 1.000 pesetakoa, Mantxolari.

Laugarren saria, 500 pesetakoa, Segundo Kalonjeri.

AIPAPEN OORAGARRIA:

Bertso-gartzaille onak diran Je-sus Lete eta Jose Mari Etxalu-zeri beren, bertso-sail ederrenga-tik.

Donostian, 1970'gko. Maiatza-ren 15'ean.

Epai-Buruko ak:

Aita Onaindia.—Pedro Berron-do.—Juan Garmendia.

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTITATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkifia: 12 0 65

DONOSTIA

IRAKURLEEK DIOTENA

G. G. jaunari
LAS ARENAS (Bizkaia)

Adiskide ezezaguna:

Berandutxo iritxia derizkiot, zure arpidetxartela apurtzeko eskabidea. Gaur baiño, idaz-ker mordoiloagoa zerabilkian Z. ARGIA'k, arpidedun egin ziñanean. Egunetik -egunera obetzen dijoa, gure euskal-asteroko bakarra, nere iri-tzian.

Zu bezain garbizale nauzu. Nik ere min artzen det, zen-bait idazleren sasi-euskera irakurtzean. Lan bikaiñak ere argitaltzen ditu ordea, ta oietan solaztu zindezke.

Obegorik nai duzula?... Ba ote duzu, agian?... Berebizi-ko ona nai duzulako, barau-rik, geldituko ote zera ba?... Guztion bearra du EUSKE-RAK, ta baita ere ZERUKO ARGIAK. Zure laguntza murrizki kendurik, bizia emango ote diozu gure izkuntza, ta bere aldeezke?... Ez orrela-korik.

H zaleak!... Aitzaki polita. Ezin ukatu langile diranik. Gutxiago, guk ainbat izkun-tza maite dutenik. Ta, geiago ta oieak dirala erakusten ba'digute, berena bearko du euskal-arloan toki zabala. Lan egin dezagun, ta erakutsi, geiago gerala. Oieak gerala.

Egunen batez, lotsatu ez aal izateko, zereratu, ta eus-keraz irakurtzen jarrai. Bene-tako adiskide,

Felipe Lizaso Eizmendi
(Burgos)

Asarre aunitz da, H dala ta ezala. Ni enaz H-ren are-ria eta H zalea ere. Euskal-tzaindian, euskera garbian, lege emango dituezan gau-za guztiak, ontzat artuko do-daz. Alde batetik Sabino Ara-nak erabiliko euskera nai dabela, besteak, Azkue jau-nak erabilia, beste askok euren naia ipiñi nai dabela; baiña euskera garbi garbia batena be ezta. Ni bezelako idazlaritxoak, euskera txarrean noizik bein bakarrik lantxo bat egiten dauna ez da nor H edo H bako idazketako arazoetan sartzeko; baiñan erria geran bezela ontzat ar-tu gure iritzia. Guretzat H barik idaztea askoz errazagoa da. Txarto edo ondo dagoa-la? Euskaltzaindiak erabili bearko dau arazo ori. Bene-tan be H onek ikaratu gin-tuen, ez gendualako jakin non imini bear zan. Beste alde-tik, euskera batuaren izenak, batzuk ikaratu dituz eta ikas-teko bidea jarraitzen dago-zanen iritzia auxe da: ain-beste denbora alde bateko euskera ikasten ta batuan zer egingo degu? Euskera batua bear da, baita H ere uste det bearko dala baiña ez egun batean ikasteko. Gauza bakotxak beren aldia bear dau. Jendeak, beren leenengo etxeko euskereari jarraitu bear dio, gero auzo-koari eta gero batuari, bai-ñan apurka apurka leenengo biak aberastuaz. Une onetan asten bazale batasuna ta H batera emoten, itoko gera ta ito ta gero ezer ez du bear. Ez gu ito, ez Euskalerrria ito. Euskera batua Euskaltzaindi-tik asi bear da, gero ikasto-letatik eta bide batez erria prestatu apurka apurka.

Unibersidaderaño joan bear dau euskereak.

Jose Mariano Barrenetxea
(Galdakano)

zenbat buru, ainbat aburu

tolosa

Pio Baroja.—Eta Pelay Orozko, S. Aizarna eta euskal erria:—Antibariojanoak gera. —Eee? —Barojanoak gaitzu. —Ooooo! —Or Konpon! Euskaltzale u t s gera! —Aaaaaa...!

Exkomunio eta bulak.—Pontifikatzen jarraituko dugu. «Inkongruentzi inponentetan» jausitzen gerala. Onela bait dio 377 garren zenbakian (Z. A.) gazte gogor batek: «Orain hirurogei urte, Joanes Etxeberri Ziburukoa, Garibaiez eta Etxabiez (biak gipuzkoarrek-dio) burlatzen zen, «ezen zirenaz geroztik, Eskaldunak hek biak, Eskaraz behar zituzten, egin bere historiak».

Gaitz onetan ipintzen ditu aita Larremendi eta Pio Baroja («gipuzkoar jator eta finak biok ere»-dio). Eta Unamuno eta Arana Goiri (nola ez oni zipiritzifik jaurti) parenthesis au gurea da. Eta Azkue bera... Azkenik, San Pedro bezela zeru-ateak irekitzen dizkie Unamuno eta Sabini. Alere!

Baiña onela jarraiki: «Azkue be-deinkatua eta mitifikatua, ez da hain garbi geratzen, Honi ere Joanes Etxeberri Zuberokoren burla ailegatzeko (zeñak mintzatu baitira erdaraz euskaldunak). Izan ere Azkuek hobe zukean bere gramatika eta hiztegi lanak Euskera husean egin baitu».

Zerbaitean arrazoi duala ezin ukatu. Baiña integrista edo extremistak sarri memori txarra. Zeren berak goratu baitzuten, esate baterako, Mitxelena jaun (barka bezait onek bera aitatu bearra) «h», ren beartzaille bezela.

Adibidetarako. 377 zenbaki berean au irakur: «Koldo Mitxelena mai-zuak aste beteko ikastaroa emango du Donostiako «Mundaiz»-ko E. U. T. G.-en. Hitzaldiak, ERDERAZ, gai hontaz izango dira: «La Lingüística al servicio del Euskera».

Ederto! Orain gazte bigun oni kezka bat sortu zaio. Joanes Etxeberri Koldo Mitxelenaz ere burlatzen ote da? Edo «bula» bereziren bat eman ote zaio gure naiaz dabillelako? Interesantea litzake burlaren testoz zerbaiz jakitea.

Dakusgun inkongruentziak jakitea da kezka onen pizle.

Nolanai ere esan dezadan aitortzen dudala erdera ere mesedegarri izan litekeala euskeraren alderako. Eta laite errespetagarriak zaizkidela Mitxelenarekin, Azkue, Sabini eta abar. Gazte orren meritoa, euskaldun bihurtzeko, aitortzen dui ere. Baiña, nolaz euskaldunduko zan erderaz egindako gramatikarik arkitu ez bazuan? Ez dut uste integrista onek Mitxelena jaun berari mesederik lekarkienik.

ZENBAKI BEREZIA.—Z. A. zenbaki berezi bat ateratzera dijoa San Juanetan Tolosa-ri eskeñia, Iru belaualdiko idazleak azalduko dira. Lopez-Mendizabal, Juan Garmendia, Labayen, «Uxola, Linazasoro, Aita Albizu, «Otalora», Olazabal eta abar. Zenbaki bitxia izango dugu, ain zuzen.

OLAZABAL DAR XABIER

elgoibar

ARTIKULURIK ONENAK:

Lehenengo «Zeruko Argia auzitan». Lan hau aztertu ondoren gero artean galdetzen dugu:

Egitan horelako da Zeruko Argia? Benetan iritzi guztietara zabaltzen da? Egitan batasunaren alde ari da? Idazlerik ez duala baztertu? Esakizun gogorrek dakazki Zeruko Argiak ale honetan. Erantzukizun haundikoak iruditzen zaizkigu. Ez ote du orrela jokatzeko, ifloren kritika edo erantzuna, argitaratu ala ez, bere esku dagoelako?

Bigarren, «ikastolak prolema la-tza» Dionisio Amundarainek egina. Gaur erligio arazoa benetan arazo latza dugu. Beldur gera hemen ere bakoitza berean itxiko ote dan; hitzegin, ikusi, ikasi eta zabaldu beharrean.

Honela dio: «...egonean dagoenak ez, bide urratzaileak dakartze buru hausteak. «Hortarako gurasok kezkatu eta jabetu egin beharko dute eziketaren prolemetaz».

Hirugarren, «Erdal idazle zintzo horiek» Xabier Kintanak egina. Bazan garaia hau salatzeko. Erderaz euskal kultura aberasten. Erderaz euskal kultura zabaltzen. Erderaz euskal liburuaren propaganda eta habar... Badiudi, euskera dirubide hutsa gertatu dala. Gaur baditugu zorionez hau argi eta garbi planteatu dutenak. Euskal kultura euskeraz bakarrik egin ditek. Zabal-kundea euskeraz. Enziklopedia Euskeraz. Bestela erdal kultura egiten ari gera.

Herrietako berri emaileen artean, Pasai Donibaneke Kepa. Eta gero, «Handik eta Hemendik» Xabier Gereñok antolatutako berri saila. Batez ere Tolosako Olazabal dar Xabier «desenmaraskatu digulako», esfuertzo «txiki bat ere gabe... ya esta».

EUSKAL JAIA

Antolatzaile eta abeslariak adierazi nahi diegu, jai aldiak ez ebalaz jendia bete. Abestiak ona izateko, ona izan behar du doinuak eta esan nahiez. Doinu politikak ziran, baina Isidor Solupe kendu ezker eta apur bat Natxo esan nahi gutxi agertu zan. Urengoan obetoago? Saiatu mutilak!!!

TALDEKO MARISABELEK

Idazkaritzaren oharra: Z. ARGIAK hartzen dituen artikuluguziak ez ditu argitaratzen. Artikulu bat argitaratu ala ez, Zuzendaritzaren esku dago. Baiña ez dezala inork pentsa, artikulua bat, euskeraren batasunaren alde dagoelako, ez dala argitaratu. Bego argi eta garbi: Z. ARGIA euskeraren alde dago, hots «euskeraren batasunaren» alde.

15 urtetatik gorako neska gazte-txoentzat

Donostiako residentzi batean, egun erdiko lana eta beste egun erdia ikasketaren bat egiteko aske izango ditalarik, lauren bat neska gazteentzat lekua eskeintzen da. Jana ta oea lanaren truk emango zaie.

Galdetu ZERUKO ARGIAN edo 17118 urrutizkinean.

pasai donibane

ARRAUNLARIAK

Ekainaren (Junio) 21-ean, Gipuzkoako Trainerilaren Txapelketa hasiko da, eta Abuztuaren 2-an bukatuko da.

Aurten, berebiziko giroa izango dala; 12 trainerila parte hartuko dutela, adierazten zaigu.

Hauk izango dira: Pasai S. Pedro (2 tripulazio); Pasai Donibane (3); Zumaia (2); Ondarrabia (2); Kai-Alde: Vegasa ta Getaria. Txapelketari, Donostian hasiera emango zaio; gero, Pasai S. Pedron, Ekainak 28; Ondarrabian, Uztailak (Julio) 12; Zarautzen, Uztailak 25; Pasai Donibanen, Uztailak 31 eta Donostian bukaera.

Herriko arraunlariak, bere eguneroko saioak egiten ikusi ditugunez, ondo ibiliko dirala, itxaropen haundia degu.

Suerte ona izan dezatela!

ITSAS-MENDI ELKARTEA

Hil honen 14-ean, Itsas-Mendiko mendizaleak, hileroko ibilera izango dute. Eibar, Kalamua ta Ondarrura abiatuko dira.

Joan nahi dutenak, eman dezatela beren izen-abizenak Itsas-Mendiko biltokian.

GAIXO

Azkeneko bolara hontan, gaixoa arkitzen diran adiskide batzuen izenak, jakin ditugu.

Gaixotegian eta klinikan arkitzen diranez, etxetik urrun, beren atsekabe ta samintasuna, arras haundia izango da.

Patxo Urlezagari, Txelis Urtizbereari, Anita Taboadari (eta gogoratzeko ez geran guztiei), Z. ARGIA-

-ren bidez, gure kemen eta oroipen beroa bialtzen diegu.

JAIOZAK

Jose Luis Loinaz eta Mirari Izagirrek, neskatila xarmanta izan dute. «Nerea» izenez bataiatu dute. M. Angeles Olaziregi ta Ramon Vicentek, semetxo bat. «Jon» jarri diote izena.

Juan M. Taberna ta Gloria Ezkurak, alaba zoragarri bat. «Gotzone» izenez kristautu dute.

Baita ere, Felipe Mancisidor eta Rosario Makazagak, lehenengo semea izan dute.

Gure zorion beroena, guraso guztiei!

EZKONTZAK

Lezoko Eliza Nagusian, herriko gazte jatorra dan Gametxo-tar Adrian eta Iparragirre-tar Ana, Lezoko neska liraina, betiko elkartu ziran.

Herriko Eliza Nagusian, baita Ezkurra-tar M. Luisa, herriko neska atsegina ta E-tar Juanxto, errenerriarra, ere.

Zorion luzea izan dezatela!

HERIOTZA

Maiatzak 28, Jaunak bereganatu zuen, 71 urte zitualarik, Goienetxe-tar Angel.

Bere emazte, seme (batez ere, gure adiskide dan Basiliari) ta gainontzeko ahaide guztiei, gure samina ta otoitz beroena.

INALURRETAK

ordizia

AZKENEKO AZOKAK

Giro eziñ obeak izan genituan. Baserrietan, lanak, aurtan oso ere atzeraturik dauzkate-ta, goizean goiz etorri, leenbaileen sal-erosteak bukatu eta aguro asko etxeratu ziran. Ez da batere arritxeko izan ere, Beraz, azoka motxak, amaikatarako erria us-tuta zegoen.

Salneurriak oso goitik ibilli dira. Marrubia, euneraiño egin zuten. Illarrak, berrogei-tamar. Keizak, irurogeitik gora. Udaiberri-zizak, eun-da-gei. Bildoisak larogei. Eta orrelaxe dana, Garesti, osoere garesti. Alere, dana saldu zan. Dirudiane ba da baztarretan, amaikato ni baiño aberatsxeago. On egin dagiela!

GURE «ARGOIN»

Bizkaiko Berriatu errian izan berri dan dema sariketan gure Argoian ez da motel ibillia, irugarren saria lortu bait zuen. Zorionak, Argoian, eta urrengoan ia leenengo izaten aizen, artarako gaitasuna ba dek eta.

ARANTZAZUKO MEZA-ZAI

Beti bezala egon giñan maiatzaren irugarren igandeaz eta kale egin ziguten. Ango Mezaren ordeiz Irungo pasiotarren elizakoa eman zuten. Erdera utsean ia. Etzait batere ongi iruitzen auxe. Ain gurea degun Arantzazukoa ken eta ordeiz erderazko bat jarri. Zergatik da au? Neri bezelaxe beste asko, ta askori ere amorragarri iruitu zitzaun eta ez genuke orrelako «ordezikorik» geiago nai. Batek baiño geiagok berriketa-gai izan zuten. Komeni zitzaien batzuei entzuten egotea.

GOIAN BEGO

Gure adiskide on Eustasio Otegi Kamñaur! maiatzaren 17-garrenean illik degu, gizaioa, oraindik sasoi onean baiño. Bere emazte Eustaki Dorronsoro; Seme Joxemaneu eta Joxeinazio; anai-arreba eta gaitiera-ko senideek ar bezate gure egiazko samiñ-agur biotzeko bat.

JAI-ALAI

Degu ordizitar pelotazaleen bazkuna. Gure erriko txokorik «gureenean» dute beren batzar-toki berria, illabete onen leenengo eguna ezker. Beajondazuela, Bidezko dan gure pelota-zaleatasuna dagokion mailara jasoko aal dezute. Nere txalorik sustuenak bijoazkizute.

LARRAITZ

Zale askotxo, gero-ta geigo, gera Ordizian. Naikoa da, ala dala ikus-teko, jai egun bateaz an agertzea.

Joera aundia dago izan ere Ordiziatik Larraitza eta orregatik igande eta jai-egunetarako komenentzi egokiak jarri dizkigute. Ona emen. Gogoan artu. Emendik Larraitza goizeko zazpi, amaika eta ordubatetan

joan zindezke. Andik onara irten, berri-iz, amabi-terdi, iru terdi eta zortzi-tan.

Ba dago aukera, beraz.

NESKA ITSUAK

Ikusi izan dituzute bear bada Donostia aldean. Antxe, sailka, ibilli oi dira elkarri besotik elduta eta moja txuriak laguntzaille dituztela.

Eriz deritzan kalean dute beren ikasiola. Beñ ikusi naiz. Arrigarrria nola beti itsu izan diranei ere erakusten dien an. Arrigarri eta ikuskarri egitan.

Ba, Atzukurroren lanbidez, gure

«Urtaindarrak» esku erakutsi ederrak eskeñi dizkie neska errukarri aieri. Erriak asko lagundu du: diruz gaitiera jostaillu, goxoki, soñeko etabar emanaz.

Oso ongi egiña benetan.

«SALDA BELTZA»

Edaten izan giñan Legorretan Korpus ostegunez.

Izan ere gaur zer dago utsean? Legorretan bai, urtero beintzat zaagiko salda beltza, erruz gaitiera. Kontuz ibilli ezik, etxerako bidea aaztutzeaiño ere bai.

TXEPETX

Oyal s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA



Basarritarra

ZOMORRO ILTZALEAREKIN ZURE UZTAK
BABESTU SOROETAKO GAITZEN AURKA

«AFALON» Belar-galtzaillea. Nolatan gal-erazi belar txarrak porru, azanario, tipula, patata eta tomate sailletan?

«AFALON» BELAR-GALTZAILLEAREN BIDEZ

MOSCARDAZ eldiak illaz, zure ganadua gozoago egongo da eta esne geiago emango du.

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

Baserriaren alde
EUSKAL ETA ERDAL



Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azlyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

eibar

GIROA

Euskera Idatzaren Batasunari buruz giro ezin hobea dugu Eibarren. Beharbada, euskalki biren arteko mugan bizi garano errazago uler dezakegu arazo honi dagokiona.

Gainera, Alfabetatze Ikasaldiak eta Hitzaldiak bide dirala, jakin gura duenak bila dezake bere galderei zer erantzun.

FILOSOFIA

Guiztiok dugu filosofilari izpiren bat. Horrezaz gainera, euskaldunok hizkuntzalari ukitua ere badugu. Bitasun honegatik sortzen zaizkigu honenbeste istilu eta iskanbila.

Filosofia egitea erraza ohi da, filosofia merkea behintzat, ondorioez pentsatzeko.

Horrela irakurri berri dugu Hiri buruzko filosofia. Herriak «ley de menor esfuerzo»ren joera hartzen omen du. Ez diot nik neuk ukatuko. Bainan, ez dago erraztasun ala zailtasunean, eskuartearen darabilgun arazoa. Komeni zaiguna aukeratu behar dugu, ez errazena. Aukeratu erraza bada, hainbat hobe.

Nere iritziz, herriak, luzera idazle hildoa jarraituko du. Horrela izan ohi da orain arte ortografiari buruzko arazoetan. Ez dut nik behintzat uste K, TS eta gainerakoak herriak asmatutakoak diranik.

Gainera, «ley de menor esfuerzo» hori haintzat harturik, alferrikoa deritza H-ren eztabaidari, eta era berean Batasunari, guztiok erderara jo beharko dugu eta.

URTE AZKENA

Urteak motzegi darabilgu. Ez diogu behar beste fruturik ateratzen. Udazkenean hasi ohi gara herri eginkizunetan saiatzen. Urte berria behar izaten dugu gauzak martxan jarri ordurako, eta uste baino lehenago Maiatza etorri ohi zaigu eta berriz uda lasai, axolabekoa hortan sartzen gara, uste eze nahikoa egin dugula gainera.

EMAKUMEAK

Emakumeek beti izanzen dituzte nere txalo beroenak, eta historiaren zehar nere inguruan tokatu zaizkidanak are gehiago.

Antzerkia nahiz hitzaldiak dirala, ez ohi dut ikusten emakumea baino besterik.

Eta zorionez, emakume nagusiak ez dio eramaten neska gazteari ez jatoriasunean ez euskalzaletasunean ere. Bejondeizuela.

Non dira euskera, emakumeek galdu dutela esaten duten gizonezko harro horiek? Ez bait ditut nik kultura arazoetan ikusten.

HARPIDEDUNAK

Letra edo hizki bat dela eta izugarritzko iskanbila sortu zaigu. Aldi edo aurka, batzuren batzuk nahikoa bide dute istilu hori aitzakizat harturik, harpidetari lagatzeko. Ez dezagula guk horrelakorik egin. Lehen gutxi baginan...

AMATIÑO

zumarraga

BERRIAK

Pentekoste eguna. Goizeko amarretan Meza nagusia; euskeraz. Jainko erriak, Asumendi tar-Maria (Ikarar Sendiko Etxeko-andre zana)ren alde, bere lenengo urte buruan oparia eskainitzen. Meza-emaille; zanaren seme Ikarar'tar Santiago Apaiz argia. Gure Bikario Jauna izlari, artzai onari dagokion mailan mintzatuz. LEGAZPI LA SALLE.

«ANTZINAKO IKASLE BATZARRAK» eratuta, bere zaindari eguna ospatu dute jaialdi bikañez ornitua.

Dantza ta abesti (Benito Lertxundi, gogoz txalotua izan zan). Meza Batera-ospatua. Opalari. Antzineko Ikasle Apaizak, Anaiarteko otordu ta abar. Egun zoragarria.

Kultura mailakoa ikusgaietan, jarleku batzuek ikusi dira epeltasun apur baten eskean.

Txori berritu batek salatuta, jakin degu, denbora gutxiabar, gure ikasle gazteek, jai egunetan izango dutela beren meza. Gitarra, eta beste tresna batzuekin lagundu ta abestuko dute. «GAZTERIAREN MEZA» onen zuzendari ain zuzen lekaime (monja) argi bat izango da. Gure adinean arkitzen diran Eliztarrentzat, jAu Xelebrekeria! ala-

jaiña! Kitarra-soiñuz eta Kaleko abestian doñuz, meza!!

Gora-beera auekin Eliza jarri nai du eguneko, eta joka bide au egokiti bada ardi zabalduak artaldera ekartzeko, ongi etorria iza bedi.

AZKARRAGA

arbazegi-gerrikaiz

Hilabete bat barru, gure herriko jaiak ditugu eta dagoaneko hango gazteak eta herriko-etxeokak zer egin leitekean edo egin behar dan pentsetan hasiak egongo dira.

Itxurazko ta ganorazko jaiak izatea nahi badogu sasoiz arduratu behar dogu.

Ni gehienbat Bilbon bizi naizenez ez dakit zer barri ta burutapen dabilen jaiet buruz; inork hontaz zeozer eskribiduko balu ondo legoke.

Uste dodanez Nafarrak, alkate barriak, aurtengo San Pedroak izango ditu lehenengoak alkatetzan. Ia alkate barriaren eskua nonbaitetik agertzen dan.

Ia herriko-etxeak, Or-konponekoak eta herri guztiak bat eginik zorioneko jai eder batzuk eratzen ditugun.

ERRAMON GERRIKAGOITIA

bilbon

Euskeraz nola esango ote genduke «acordeón» itza?... Urte zaarretan, sermolarik «Inperuko Auspoa» deitzen zioten. Aite itsu artan, etzan beste izenik. Orain, aurrengo aldiz ikusi det beste itz bat: Bakidekin itza, alegia.

Eskutan det, Maiztaren 26'garrenean, Bilboko Santiago Apostolua-ren Ikastetxeko Antzokian izango dan Jaialdiaren egitaraua. Onela dio: ASOCIACION VIZCAINA DEL ACORDEON = BIZKAIKO BAKIDEKIN-AN ALKARTASUNA. Orra ba, izen berria auspo zaarrentzat asmatu digutena.

Guzi au, ontara dator: egun orretan, eta antzoki orretan, jaialdi jator bat eratuko dala, euskal-soiñuei lagunduaz. Jaialdiak, bi jardunaldi izango ditu. Eta jardunaldi bakoitzean bi saio beteko dira:

Leenbiziko saioa, Josu Loroño zuzendari dala, Elkarteko «Bakidekin» beteko dute. Bigarren saion, Egileor'tar Zorionek kantaaldia eskeiñiko digu. Abestioak, auk izango dira:

- 1.ª MUTIL ZAR BAT.
- 2.ª ESKEKUA.
- 3.ª ZUREGANA NOA.

Bigarren jardunaldian, berriro leenbizi, Josu Loroño bere soiñu-auspoekin alaituko gaitu. Bigarren saioan, Egileor'tar Zorionek abesti auk entzunaraziko ditu:

- ZU IZAN ZINEAN.
- ARRANTZALEEN BIZIA.
- MAITE DET NERE ERRIA.
- BIZI BEDI EUSKERA!

Jaialdi ederra, itxura danez. Izango du naikoa entzule, guk uste. Ta entzule euskalduna, pozik aterako dira jaialdi ortatik.

BERRIZALE

lasarte

OMENALDIA

Lasarteko mendizaleek antolaturik, garagarrillaren 1-an, Antonio Mercero jaunari, omenaldi edo goratzarre bat eskainiko zaio. Soimulari ospetsu onek izenak, gazteriar ezer gutxi esango dio. Baina, ogei-ta-amar urtetatik gora jo degunok, ondortxo ezagutzen dugu gure gizona. Amaika aldiz jo izan du meza nagusitan armonioa. Bai arin eta bizkor mugitzen zituela beatzak eta anak! Etxean berriz, plano, auspo-soiñua, solfeoa eta abar erakusten zituen. Jakin nai genuke jakin, zenbatek eta zenbatek ikasi zuten solfeoa, jaun onen etxean!

1956-garren urtean, beste lan bati lotu zitzaion: Nuestra Señora del Consuelo abesbatza eratu zuen, eta bera zuzendari zala, egundoko fama eta sona artu zuen koro onek. Orain, Zeruko Argiaren bidez jakin ezazute, nondik-nora eta zenbat txalo jaso duen koro onek.

1956-garren urtea. Abenduaren 24-ean, Lasarteko «Eguberri Abestiaren

Txapelketa»-n, leendabiziko saria irabazi zuen.

Abenduaren 29-an, Tolosan, «Erkiko Norgeigokoa» leenbiziko saria. Abenduaren 30-ean Hernanin, «Erkiko Norgeigokoa» bigarren saria.

1957'an, Abenduaren 25'ean, Tolosako «Provincial Txapelketa»-n, bigarren saria.

Abenduaren 29'an, Hernaniko «Provincial Txapelketa»-n, leendabiziko saria.

1958'an, Abenduaren 24'ean, Lasarteko sariketan, leendabiziko saria.

Abenduaren 27'an, Tolosako «ER-Leendabiziko saria».

KIKO NORGEIAGOKA»-n. Leendabiziko saria.

1959'an, Hernanin Ilbeltzaren 4'ean, bi txapelketa antolatu ziran, bat herri mugakoak eta beste bat Erki guztiko abesbatzen «Txapelketa Nagusia»; urte ontan gure Antonio onek, bi abesbatza moldatu zituan, bat leenago izendatua dana, eta beste bat San Pedro abesbatza.

Herri mugako txapelketa, Leendabizi Nuestra Sra. del Consuelo.

Irugarrenak, Coro San Pedro.

Erki guztiko «SARI NAGUSIA».

Leendabizi, Nuestra Sra. del Consuelo.

Laugarren, Coro San Pedro.

Apirilaren 5'ean, Hernaniko Norgeigokoa.

Leendabizi, Lasarteko Nuestra Sra. del Consuelo.

Bigarren, Coro San Pedro.

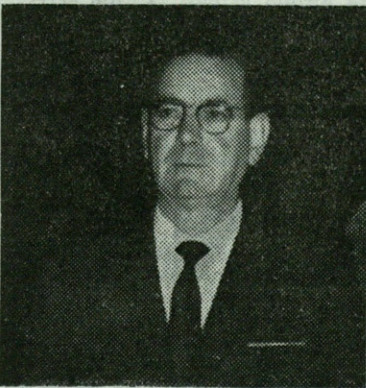
Abenduaren 26-an, Tolosan, «NOR-

GEIAGOKA NAGUSIA».

Leendabiziko saria, Nuestra Sra. del Consuelo.

ERESTALDIK.

1959-an Abuztuaren 13'an Hernanin, urte ontan ere beste erestaldi batzuetan abestu zuten, Lasarte bertan, Arantzazuko Meza Nagusian abestu eta egoardian erestaldi berezi bat eskeiñi zioten, praille Prantziskotarrei.



1960-an, Urte ontan izan ziran azkeneko abesbatza famatu onen ibillerak, Lasarten, Hernanin, Donostiako Zezen Enparantzan, eta Sunbilla Meza Nagusia eta erestaldia; auk dira gure koro onen lanak. Orain zuek, bai Lasarteorrok bai kanpotarrek nola bere lan batzuek agertu dituzten, zuek zerate omenaldi au merezi duen ala ez esateko. Lasarte guztiak baiezkoa emango dutela nik ustendet, eta Lasarteko mendizaleak Antoniok merezi duen bezala eskeiñi diotela, nik ere nere aldeik urte askotako opa dizut osasuna eta egun alai eta eder bat igaro dezazula. Biotzez, ZORIONAK.

EGITARAU

Garagarrillaren 7'an, Eguna onela eratua izango da: 9'etan, Lasarteko enparantzatik autobusetan ertengo da Aralarko S. Migel aldera.

11'tan San Migel elizan HERRI MEZA, ondoren Berastegi aldera. Leitzen gelditue bat eginik.

23 Oetan, Bazkaria Berastegiko Arregi jan-tokian.

Bazkari garaian ta ondoren bertso, txistulari ta soiñu-izango da, gazte ta zaharren alagarri.

8'tan Jaialdia bukatu ondoren herri aldera itzuliko gera.

Omenaldi onetan parte artu nai duanak edo zerbait geiago jakin nai duanak urreratu mendizaleen tokira. Egun osoaren ordainketa, 325 pezeta.

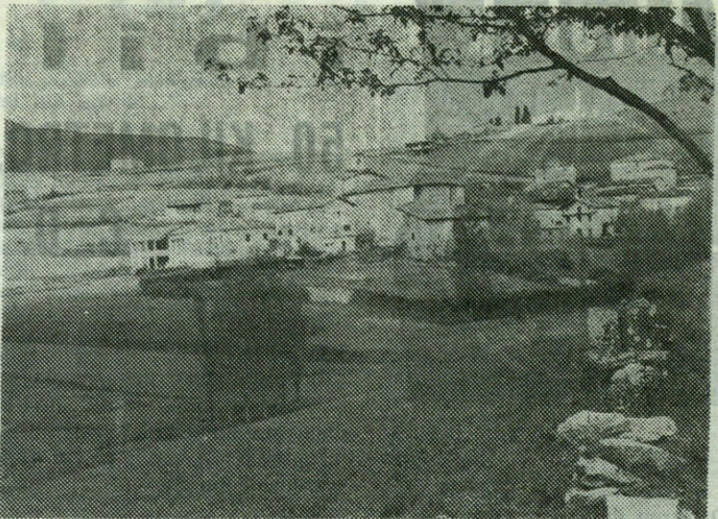
EGAÑA tar JOSEBA

galdakano

JAIOTZA:

Maiatzaren 19-gn. izan eben ezkontza osteko bi-garren jaiotza, edo obeto esateko bi-garrena ta irugarrenak, zegaitik ze, mutil eder bi izan dabalako batera, leendik euki daben beste semetxu zatekin

EZAGUTU EUSKALERRIA



Yantzi edo Igantzi, Nafarroan («Ezkerra» argazkia).

irukote bikain bat orniduteko, Galartza'tar Kepa ta Petralanda'tar Garbiñe senar-emazte gazte euskaltzaleek. Zetan esan bere ez baitaioan Gaizka eta Gorka euskal-izen ederrak ezarri leutsezana mutil bikote orrei.

Leenago be sarritan idatziaik gera ta, barriz be idatzitea egoki izango dalakoan gera; senar-emazte asko da euren umetxoek euskal izan pozkarriak jarten deutezanak; politagoak diralako?, ta, ondo baiño obeto aurkitzen dogu ori, gure ustez eusko senar-emazteen leenago biarkuna dalako beren umetxaei euskal izenak jartia, baiña, zenbatsu dira gero euskaldun garbi ta euskotasun benetakoan azi ta eziten dabezanak seme-alabatxak? tamalez ez bear litzakean beste. Kepa ta Garbiñe-k jokabide zuzenagoa eukiko dabelakoan nago euren semetxu kutunekin. Gure zorionak.

EZKONTZA:

Bai-ta Maiatzaren 13-gn. ezkondu ziran Begoñeko Ama Birjiñaren aurrean, gure senikide ta auzokide doguzan P. de Mendiola'tar Julene neskatilla mardo ederra ta Guinea eta Zarate'tar Joseba-Koldo mutil argi zintzoa. Ordua izan da neska-mutillak!, baiña tira, iñoz ez baiño oba da berendu be. Zorionak ZERUKO ARGIA'ren bitartez.

MENDIGOIZALE JAIA:

Aspalditxoan iragarrita aurkitzen zan eran, Maiatzaren 24-gn. ospatu zan aomen edo fama andia daben Andra-Mari eleiza zaar da beren inguruan, urteroko mendigoizaleen jaia, bertoko, Galdakanok Ganguren mendizale taldeak eralduta, Basauriko Baskonia ta Edesa, Arrigorriagako Padura eta Zama-kola (Bilbao)-ko Osea bazkuneen laguntzaz, guztion urteroko mendi-sarien banakuntza egiteko ta, gure errian ospatu barri zan ibilketa neurridunako txoli eder ta beste sariak irabaleen artean banatutzeko.

Eberdateko bederatzi t'erdietan asiera emon jakon jaiari eliza zaarean, euskerazko erri-meza bikain batekin mendizale ta euskaltzale zintzoa dan on Agirremalloa'tar Xabierrek ospatuta. Meza amaitu ondoren elizaren inguruan daukagun zelai ederrean «Andra-Mari» eusko dantza taldeko dantzari txikitxoek dantzatu eben dantza sorta bat eta, urren, urte barruan egindako mendi-leiaketatoko sariak eta ibilketa neurridun sarian banakuntzak, bertaratu zan jendetza andiaren txalo-otsak entzuten ziran bitartean. Eta, azkenez barriz, leen esandako dantzari gaztetxoek dantzasaio bikain batez amaia emoteko jai garbi alaiari.

Mendizale jai au, aurreko aurteetan Zaratamo goi errian ospatzen izan da, eta urregio urtetan-be orretara izango dalakoan gera, baiña, aurtan Gangurenen urrezko ezteguak diranez gero onen sorterrian egin gura izan da.

BASA-JAUN

arratia

KIROLAK

Okaña, Urtain edo iñun dan kirol barririk ba-dogu janaritzat; ondo bai-

ño obeto ezitako labezai arduratsuk erreta naiz egosita okotzpean jartzen deuskuezanak.

Kristoren jaioteguna naiz il zanekoa. Gizaldi osoari egin deutan gizon buruargia; bakaldun, errege eta Erroman izan dan Aitarik onena, kirolaren itzal kerizpetsuan ezereztuta ikusten doguz. Sakon illunerako bide zabal, zoro ta erraza dogu irekirik.

IGORRE

Erri ontan ume nintzanetik ezagutu izan dodaz ostiko-kirol taldeak. Aldi ontan, baiña, neska gazte ederrak urten ebien landara, zornotzarren aurka jokatu ta gizonezkoen begirakada gozoenak irabaztera.

ARANTZAZU-ARTEAGA

Erritxo bi oneitako gazteriak bere, elkarregaz jokatze, elkarren arteko artuemonak estutuagotu, obeto ezagutu eta elkartasun-lokarrak sendo-sendo lotzeko, kirol-eguna eratu ebien, futbol. Garaitza ta galtzea aiserrerik gabeak izan ziran. Arteagatarak 4; Arantzazuk 2.

Gure neskatillak bizkorak be, geldoak ez dira-ta, gertu egon ziran landara aurreraturik sare-pelotan ekiteko. Baiña, beste baterako itxi ebien astirik ezagaitik.

Egunari bukaiera anaikorra emoteko, emen izan zan Munduate gipuzkoar gazte jatorra ere. Arrautzopil ikaragarriak egin zituan, kipunla-gatza neurririk onenean naastuta, Ilunbeka aitzetik ikusteko aiaña ziran.

Puri Ipiña urduria eta Dolorestxo txokolategintzan arduratu giran, eta ez dogu esan bearrik, auzoetako txakur eta katuak ez ebiela zeregiñik antziak garbitzen.

AITA PELI

Ameriketan dogun asterako onen irakurle amorratuaren barriak jaso dodax, Aita Pelirenak ain zuzen be. Osasunaren jabe agertzen da, eta udaldian onutz etortzeko iskitxoak jota dauka. Arrati guztia dau gogo ta biotzean, batez bere Arantzazu. Beraz, berak bialduak diralarik, artu ta zabaldu egizuz, irakurle, gogo oneko gorantzi ugariak eta agur beroak.

A. LANDAJUELA

ZERUKO ARGIA
SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urizar
Siglo XX

kirolak

Datorren igandeko ibilketa

50 KILOMETRO. ANTOLAZAILLEA: C. D. FORTUNA

eta parte artzen zutenen prepa-
razioa ez zuen oso aundia izan
bear. Baiña aurten ez da gauza ber-
diña, eta ibilketara joango diranak
Federatuak izango dira eta, jakina,
entrenamentu onakin.

Ibilketa ontako partizipante ba-
koitzak diploma bat izango du, eta
bukaerara iristen diranak, bai lee-
nengoa eta bai azkena, denak «iri-
txibaliza» bezela joko dira. Ez da
txapeldunik izango, ofizial eraz,
beintzat. Orrela danok lagun.

Patrulla bakoitzak iru lagun izan-
go ditu, 17 urtetakoak gutxienez.
Joan zan urteko proban 60 patru-
llek parte artu zuten. Aurten nu-
mero au atzean uztea ez da arri-
garri izango, orain arte artu diran
suskrizioak ikusiaz.

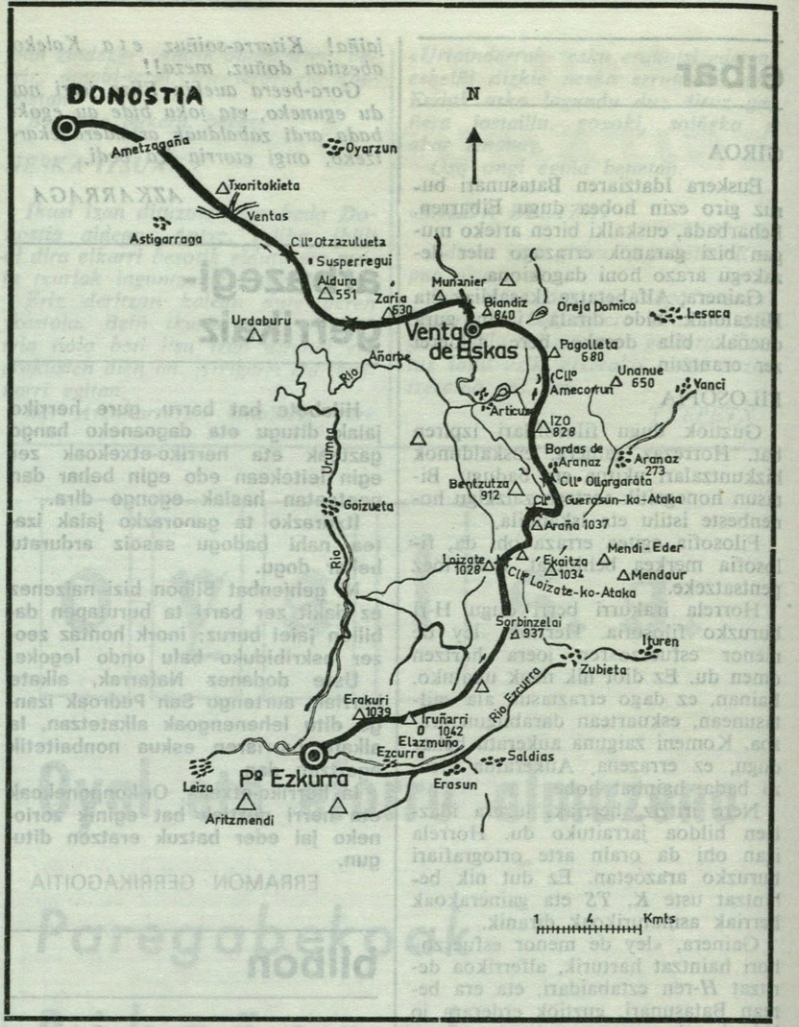
Ezkurra puertoan, proba, goizeko
seietan asiko da. Donostiara leenen-
go patrullak atsaldeko zazpitan

irixiko dira, Ezkurrara joateko C. D.
Fortunak autobusak jarriko ditu, eta
gaueko 3,30 Donostiatik aterako
dira.

Bidea au izango da: Ezkurra, Iru-
ñarri, Loizateko Ataka, Izu bordak,
Amekorrin, Bianditz, Eskas Benta
(emen bazkaria izango da), Muna-
nier, Zaria, Aldura, Susparregi Ben-
ta, Azkidi basetxea eta, Donostian,
Ametzagaña paseoa.

Bideak, esan digutenez, ez du
zailtasunik, eta Aldapa aundirik.
Emen degu, ba, gure erriak ain mai-
te duen kirola: mendi eta zelaia-
tik ibiltzea. Orain dala bi aste itzia
rrera otoitz-ibilketa izan genuen,
eta gutxienez bosteun lagun alkar-
tu ziren. Datorren igandean ere la-
gun talde ugari bat Nafarroatik Do-
nostiara Oñez elduko dira. Ondo
ibilli.

X. ARCELUS



SOBERANO



Ai... ta alako
gizonentzat,
ala ere!

GONZALEZ BYASS

BAI, EDARI APARTAI

berriak

PELOTA



Retegik ezkerrekin emateko uanean.

Pozgarri izan zan Anoetako fron-
toia gendex barra-barra ikustea.
Retegi-Lajos finalak Nafarroko eus-
kaldun asko ekarri zitun. Bi pelota-
riak nafarrutarrak izatean beste fi-
naletako giroa faltatu zan. Ederki
jokatu zuten bi pelotariak, al zu-
ten guztia egiñik. Lajos'en gaixo-
tasun joan berriak indarrak kendu
zizkion, baiñan «poto» egin arte an
izan zan burruka bikaiña. Partidoa
bukatzean Lajos'ek malko gazak ixi-
ri zitun, Retegi zoriondu ondoren.
Bi pelotariak oso txalotuak izan zi-
ran, Lajos'ek oju ez atsegin batzuk
entzunaz baizik.

Orain galdera bat: ¿nun zegoen
«gure» TV? Pelotariak ez dira ez
torero, ez abeslari, ez fubolizta
¿ori izango aal da esplikazioa?

FUBOLA

Lerro auk atera orduko Mundu-
ko Futbol Txapelketa bere «salsa»
onenean izango da. Gure ustez In-
glaterrak irabaziko du, seguru asko.
Bobby Moorek izan dun «sustoak»
ez degu usten bere jokoa influen-
tzi asko izango duanez.

Mexikotar ekipoa ondoren, lagun
geienak izango duen ekipoa Israel
da. Mexikon, gutxi gora-beera,
40.000 judutar dira. Eta gaiñera
Estados Unidostik ere judutar asko
irixiko da Mexiko'ra. Alere Israel-
go ekipok ez du zeregiñik Txa-
pelketa barruan. Baiña, joan ziran
Txapelketetan, ori bera zioten Ko-
reaz... eta italianoak oraindik aietaz
oroitzen dira. Zoritxarrez.

Eta emen telebisioak emango di-
tuen paridu batzuek:

Ekainak 6, gaueko 10-50 etan,
Uruguay-Italia.

Ekainak 7, atsaldeko 6-50 etan,
Brasil-Inglaterra.

Ekainak 10, 10-50 etan, Alemani-
Peru.

Ekainak 11, 10-50 etan, Txeko-
lobaki-Inglaterra.

Ekainak 14, bat edo bi partidu.

Ekainak 16, 10-50 etan, lenengo
semifinala.

Ekainak 18, 10-50 etan, bigarren
semifinala.

Ekainak 20, 10-50 etan, irugarren
eta laugarren gelditzeko partidua.

Ekainak 21, partidu finala.

ZIKLISMOA

Baliteke Luis Okañak datorren
Uztailak 25'ean Errenderiako Kri-
terium Internazionalean korritzea.
Luis Okaña gaurko txirrindulari fa-
matuenetakoa degu.

LEZOKO ELIZA LANEAN

Lezoko Eliza, hau da apaiz eta sekularrak bat eginik, lanean jarri da eure parrokiari Batikano II-garrenak eskatzen duen berritzea eman nahian. Hortarako galdera-sorta bat banatu dute errian. Bi mila galdera-sortatatik, 287 erantzun hartu dituzte.

Beste herri askorentzako jarraibide bat izan litekeanez, laburpen bat egiten degu.

- GALDERAK:**
- 1.^a Izan al zera Pastoral Batzordearen gain eratu diran itzaldietan?
BAI: 99 lagunek.
EZ: 141 lagunek.
 - Atsegin izan al zaizkizu? BAI: 94 lagunek.
 - 2.^a Kristau askok ikusi dute, Eliza es dagoela eratua agintzen dutenez bakarrik; Aita Santu, Gotzai, Apaiz, Erlijiosu ta. Auek ezik, Erriaz ere bai. Iritzi onekin al zaude?
BAI: 233 lagunek.
EZ: 6 lagunek.
 - 3.^a Kristau auek euren zerbait bezela dute Eliza ta orregaitik bere bizitzan sartzeko eskubidea dutela diote, Kristautu guzien beharrei erantzuteko. Iritzi onekin batera al zaude?
BAI: 228 lagunek.
EZ: 8 lagunek.
 - 4.^a Erriaren artu-emanaren gain Elizaren bizitzan onela izan dira:

PASTORAL BATZORDE BAT ERATUAZ GURE ERRI-ELIZAN EDO PARROKIAN:

- 1 zenbakiakin: 142 lagunek; % 59'k
- 2 zenbakiakin: 20 lagunek; % 8'k

ELIZ-ELKARTEARI ZURE IRTIZIA EMANAZ:

- 1 zenbakiakin: 35 lagunek; % 15'k
- 2 zenbakiakin: 75 lagunek; % 30'k

PARROKIKO APAIZEI ZURE IRTIZIA ADIERAZIAZ:

- 1 zenbakiakin: 20 lagunek; % 8'k
- 2 zenbakiakin: 28 lagunek; % 12'k

5.^a 2 eta 3'garren galderari EZEZ-KOA eman ba-diezue, zuretzat, garrantziak ez diralako da. Esan al zenezake zeintzuk diran onartzen dituzunak gai onetaz?

Galdera onen erantzunak geroago datozten IRTIZITAN daude bilduak.

6.^a Auek dira artu-eman ez bildu diran erantzunak.

ERRIAREN GIZA-EZIERA, GIZARTEKO ETA ERLIJIOSU ERABIDE EDO EGITERA:

- 1 zenbakiakin: 96 lagunek; % 39'k
- 2 zenbakiakin: 55 lagunek; % 22'k

ERRIAREN ARTUKIZUN ERA MEZETAN:

- 1 zenbakiakin: 76 lagunek; % 30'k
- 2 zenbakiakin: 43 lagunek; % 17'k

ERRI-ELIZAREN BEHARRAK:

- 1 zenbakiakin: 27 lagunek; % 10'k
- 2 zenbakiakin: 23 lagunek; % 8'k

ERRI-ELIZAREKIN ZER IKUSIA DUTEN GAIKIN:

- 1 zenbakiakin: 15 lagunek; % 5'k
- 2 zenbakiakin: 32 lagunek; % 13'k

ERLIJIO-IRAKASPIDEAKIN ZER IKUSIA DUTEN GAIKIN:

- 1 zenbakiakin: 14 lagunek; % 15'k
- 2 zenbakiakin: 30 lagunek; % 12'k

ERRI-ELIZAREN EKONOMI ALDEKO GAIA:

- 1 zenbakiakin: 7 lagunek; % 2'k
- 2 zenbakiakin: 10 lagunek; % 4'k

Zeatzasun auez gainera beste auek bildu dira.

BURURAKIZUNAK:

- 19 lagunek: Pake eta egiazko kristautasun baten beharra.
- Erri-Elizaren Elkarte baten bidez Erri eta apaizen arteko batasuna.

ETXEKO- ANDRE: IRAUN ABASI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADU LAGARTO — jaboia erabilti beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear denu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena,

JABON LAGARTO!

'PICCOLO DIVORCIO', EZKONTZ - AUSTE TIKIA ITALIAN

(II)

Piccolo Divorzio, ezkontz-auste tikia, ontzat artu dute Italiako Diputaduek; oro bat Senaduan; laster beraz jarriko du legepean Gobernamenduak.

Aserre zan Batikanoa eta arpegi- ra esan ere, Konkordadotua puska- tu zuela Italiako Gobernamenduak, bere gisa eta bakarka, ezkontzari buruz erabakiak artu zitualako.

Batzar Nagusi ondorengo kristau- entzat ordea, legedi eta jurisdizio- nismo aldetikako arrazoiak oso ba- lio koskorrekoak dira. 1929'go Kon- kordatua puskatu du Italiako Gober- namenduak; Xlen Pio eta Musolinik zinatutako artu-eman; preskua da- go aldi artako Konkordatua gaurko egunean... Batzar Nagusiaren giro ondorenean, gero eta gutiago lo- tuta ikusi nai ditugu Eleiza eta Go- bernamendua; bijoa bakoitza bere bidetik; izan bitez biak aske eta libro, bakoitzak bere eginkizuna aalik ongien bete dezan; izan ere Konkordatoen kondairak erakusten digunez, Eleiza eta Estaduen artu- emanetan, Eleiza izan oi da galtzai- lle aundiena; lotuta gelditu izan oi bait da, Ebanjelioa askatasun osoz agertzeko.

Gozoa jartzen zan Eleiza bere erakutsi ta aginduen aurkako lege- ren bat sortzen ba zuan Goberna- mentuak. Kernen ori ordea ezke- rreko Gobernamenduakin agertu oi zuan; berekin etzuan kompromiso- rik, ez artu-emanik; aske eta libro zan itz egiteko. Katoliko izeneko Go- bernamenduekin oillago izan da; oek ere zapaldu izan oi dituzte ez bakarrik eleiz-erakutsiak, baita ere gizonari dagozkion eskubideak; bai- ña, kompromisoak, zer galdut aundi- diak... elkarrekin lotuegiak, eta az- kenik ikara, beldurra, askatasun-eza eta isillik Eleiza. Orregatik, Konfe- sional eta erlijioarekin bat eginik dauden Gobernamenduak UTIKAN diet barru-barrutik.

Eleiza eta Estadia bi dira. Eleiza legeak eleiza semeentzat dira; eta estadukoak bere mendekoentzat. Mendeko guzientzat Estaduko le- geak: kristautentzat eta ez diranen- tzat, sinismendun eta sinismen ga- kekoentzat, politikaz eta erlijioz ba- tera eta bestera pentsakera dute- nentzat. Erri agintariak, naiz eta katoliko izan, ez dira nor Eleiza- ren aginduak nai ta nai ez ezarraz- teko bere mendekoei. Aita Santu eta Gotzaiak ez dezatela naasi nai izan Eleiz agindu eta Ebanjelioaren kutsua erri eta Estaduaren lege- ekin.

Estaduko legeak erriaren onari begiratuta antolatzeak dira. Gi- zartearen zorionerako egia izan bear du ezkontza-auste diborzioko legeak ere. Auek dira nere kezka eta galdera: Gizartearentzat onga- rri izan ditek ezkontz auste (Di- borzio) naiz eta Eleizak ezkontz-uz-

tarria puskatu eziñezkoa dala era- kutsi eta agindu...?

Paulo seigarrenarekin batera na- torkidu onako au dionean: «Lur jo- ta gauden ezaugarri eta seifiale aun- diena moral aldetik ezkontz-austea legepean jartzea». Teoriz, ezkontz- auste, dibortzioaren etsai izan arren, bere alde jokatu bearrean arki ditezke erriko agintariak beren erriaren egokera batean (situación concreta). Gaur egunean ezkontz askok uts egiñ eta frakaso aundian jausi dira. Maitasunez bat egiteko asmoz alkartutako bikote askori, ustel atera zaizkie itxaropenak. Be- ren ezkontza bizitzak poto egiñ du. Zenbat eta zenbat ez ote maitasun gabeko ezkontzak...? Maitasunik gabe bizi diran ezkontzuek, kristau ez badira, Ebanjeliopean bizi nai ez badute, Eleizako seme ez badi- ra, Elkarrekin bizi bear ote dute ego- kera gorri orretan...? Zerk bear- tzen ditu infernu orretan bizitzea...? Ezkontza bizitza, maitasunarekin ere latz izanik. Zer ote maitasunik ga- be...? Ez erlijio eta ez beren bar- neko pentsakerak, senar emazteak lotzen ez baditu, zergatik ez eten eta puskatu beren ezkontza uztar- rria...?

Ta... AURRAK...? UME GAXO- AK...? Zer...? Garbi zion Paulo sei- garrenak; Italiako Piccolo divorzio zalata: «Ezkontz-austearikin aurren eskubide ta etorkizunak ondamendi aundienan erortzen dira». Egia, gurasoen erruak beren aurren bi- zar gaitzera datoz; aita eta amaren pekatu ordaiñak seme alabek da- ramazkite: gurasoak bata besteag- andik aparte... Beste emakume bati lotuta aita... ama beste gizon baten besoetan... aita ta amaren arnasa beroan azi gabeko aurak... aur bat aitarekin, bestea amare- kin... biak elkarrengatik aldentuta... Etxe-familiako gozorik gabe... Aur gaixoak, benetan urrikarriak.

Baiña... Aur urrikarri oien gora- beerak, konpontzen ote dituzte, MAITASUNIK GABE ELKARREKIN BIZI DIRAN SENAR EMAZTEEK? Zoritxarrez ez, edo oso gutxitan beintzat. Gelenetan giro beldugarri bat daukate aur oek; aita ta ama gogorkeria aundian bizi dirala eza- gutzen dute; elkar zaputuz bizi dirala badakite; gorputzez elkarren ondoan, espirituz bata besteagand- ik urrun, oso urrun; elkarrekiko gorrotoa nabarmen zaie; beren gu- rasoen elkar-ikusi ezi nok eta ez- tabaida gogorrek egun guziz beren begien aurrean; birao zikiñenak en- tzuten dituzte; iskanbilla batean, amari entzunda, dakite aita beste emakume batekin maitakeri zorioan bizi dala; ama emagaldut bat dala aitari entzun diote. Ume gaxoak... Aur urrikarriak... Ezkontz-austear- kin zuen eskubide eta etorkizunak ondamendi aundienan jausten di- ra. Baiña zuen eskubide eta etor- kizunak obeto zaituak ote etxepe



batean, giro beltz batean, elkar mai- te ez diran gurasoekin bizita...?

Egia esan, ez dakit zerk kalte gutxien egingo dien aur gaxoei. Ezkontza bakoitzean, egokera-situa- zio bakoitzean ikusi bearrezkoa nos- ki. Egia tristea auxen beti: Beti galtzaille, beti Arrikarri maitasunik gabeko ezkontzuen aurak, naiz el- karrekin etxepe batean, edo elka- rrengandik aparte bizi beren gura- roang.

Nerekiko, errialde batzuetan bea- rrezko gertatzen bada ezkontz aus- tea ontzat ematen duan legea, erra- xegi iritxi aal izatea oso kaltegar- ri deritza. Erlijioz aparte, giza bi- zitz a utsak ezkontzuei maitasuna eskatzen die. Giza mail utsean mai- tasuna eguneroko landu bearrezkoa da: biotz aundiko izan lagunaren utsegiteak barkatzeko; bere aka- tsak ez ikus egiñ askotan; bere okerrak maitasun giroan zuzendu; eta abar. Ezkontz-austea erraxa dan lurraldeetan, errazki norbere- koikeria sartu liteke bikoteen bio- tzetan; maitasunari eusten geiegi aalegindu gabe gelditu ditezke; errazkiro aragi tentaldietan erori. Ezkontz austeak geiegi ugaldut ge- roz gizartea ondamendira dijoa. Ez arritu bada lpar Amerikan ezkontz auste ori zailldu egin bear dala erriaren onerako, askotxo asi ba dira esaten.

Eleizak ordea bere semeentzat agindu latza jarria dauka: JAINKO AGINDUZ ETA KRISTOREN NAIKAZ, AUTSI EZIÑEZKOA DA EZKON- TZA.

Agindu ori gogorregia ez ote...? Urrengoan erantzuna.

AROSTEGITAR YOK

AZKENEKO EGUNAK!!!

«IZAGARRIZKO TRESILLO SALGAIK»

TRESILLOAK, SOFA-OEAK, LO-GELAK, ETA ABAR...

PREZIOAK ORAINDIK MERKEATUAGOAK
JARRAITZEN DUTE...!!!

ENTZUN PROBINTZIKUOK! Montaketa eta etxera eramatea
ez degu kobratzen. UTSEAN!

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA, S. L.

Moraza, 3 eta 14 — DONOSTIA — San Marcial, 12 — IRUN

Euskera batua (V)

INTZA-R DAMASO, MIXIOLARIA

Ugalde-far Martin

Oraingo hontan Iruñera joan naiz. Larogeitik gorakada polita darabaki sorbaldan Aita Intzak, eta, anka bat alperrari emanik ba dauka ere, tente dago oraindik. Intzen, Nafarroan, jaiotako Migel Olazagarre Zubillagak, **Intza-r Damasoren** izena artu eta Iruñeko Extramuros Kaputxinoetan egin zituan teologiaz gerozko ikastaro guziak. Eta Extramuros dago oraindik. Baiñan etenkada luze bat izan du tartean.

Gerra aurretik ementxe ari zan (berrogeitik gora zituale) **Iruñerango Prantziskotarra** euskeraz egiten (6.000 ale garai hartan!) eta aldizkari honek arrera ona izan zuala, bai, eta bere «lagun aundi» Aita Buenaventura Oyeregiarrari bururatu zitzaion aldizkari aunditxoagoa ateratzea; hau etorri zitzaionten (zerutik-edo) burura, eta Aita Intza eta biak sortu zuten orain irakurleak eskuetan daukan **Zeruko Argia**; honetaz gainera, Aita Donosti eta Elduaine lagunduta ateratzen zuten illero, elizetan zabaltzeko, eresi-orri bat, letra eta guzti.

Ogeitamaseian Txilera bialdu zuten; zergatik izan zen ez nion galdetu ere egin.

Txilen egin ditut Aita Intzak orain dala bi urte artekoak (ogeitamabi urte luze) mixioetan; ankan bu, ruia eta biotza emen: Txiletik bialduak ditut ZA-ra eta **Euskera** aldizkariara lanak, batez ere Azkuek jaso gabe utzi zituan itz batzuen zerrenda batzuk. Orrela, bi puska eginda, bizitzea ez da lan erraza; neronek ikasia dut hau.

Etorri berria dugu, beraz. Euskerak gizon honeri bere biziz zor dio, bi izan balitu; iru, iru; gizonak ekin du gehiago eman.

Alere (eta berari baiño min gehiago eman didala uste dut) Arantzazuko batzarretan bere itza (Euskaltzain baten itza gainera) esan nahi izan zuanean, gazte ausarti batek eten omen zion. Zerbaitxo bat gehiago esan nahi nuan nik emen, egokiera hontan; ez nau Aita Intzak utzi. Begiak bizar oho-

ragarri hoietaraino jeixten dituan gure erriko gizon on honek aixa ahaztutzen ditu irainak.

Eta obe; indarra ortxe du.

—Oo—

Betiko galderarekin asi nintzaion Aita Intzari: orain artean esan da koaz zer zion.

—H honetaz uste gabeen arrapatu ninduan Arantzazuko billerak —esan zidan— (etorri berria zan). Baiñan ordutik onuntza ez dut aldatu nere iritzirik. Batasuna, inork baiño gehiago nahi nuke nik alde bateko eta besteko euskeldunen artean, eta guztiok bat eginik izkuntzaren alde lan egitea; baiñan h hori erabiltzeko zaletasuna kaltegarri izango ote genduan iruditu zitzaidan. Ainbeste eta ainbeste eun urtez h hori gabe ibiliak baina alderdi hontan, eta emengo idazkera, erriak guztiz artua dauka. Erriak ez du gaurko idazkera hau bat batean artu. Euskaltzaindiak sortarazia izan zan; eta gure errian ederki sartua dagoalako, irakurle gehienak (guziak ez ba dira ere) gure aldean hortara bakarrik oituko gaudelako, gure aldeko euskera zaletasunerako kaltegarri izango zala iruditu zitzaidan. Eta ez hau bakarrik: honek zaildu eta nekeztu egingo zuala; bai gure euskeraren ikastaroa, bai euskeraren irakaskintza ere.

—Aita Intza: esan berria du batasun hau beorrek ere nahi duala. **Batasuneko** euskera ez da **gure aldekoa**, **alde hontako** euskera bakarrik, neurritz eta danok, auzkoak eta emengoak, euskelki guzietako egin ahal izan behar dugun **erdi-bide** bat baizik. Beorrek nik baiño obeto daki mugaz auzkoak gu bezain euskaldunak dirala...

—...Zuaz itz egin akidazu, mese-dez —eskatu ziran, apaltasunez, Aita Intzak.

Nik ez nuan behartu nahi izandu, eta jarraitu nion: —Ba dakizu, eta

nik baiño obeto, beste aldeko gazteak batez ere, gaur gure izkuntza berpiztu nahiean dabilzala; hontaz besterik ez bada ere, anaia hoiak **oso maiteak** zaizkigu; gutxi badira, maiteago; beraz, bein Sabine (eta ain ondo) jarri zizkigun **tx, tz** eta beste idaz-bide asko onartu berriak dituztela ikusiaz gure berek duten zerbait artu behar gendukeala diote (**batasunaz** ari gerala oroi gaitzen beti); eta bide hontan jarri zala Euskaltzaindia. Euskaltzaindiak ez zion Mitxelena jaunari agindua arinki eman; Mitxelena bera, bertan ez zan Euskaltzaindiko batzar batean aukeratu izan zan, eta eskabidea haxe: ia berak eta batzordeak **batasuneko** zer bide arkitzen zuten. Gauzak pulamentuz egiñak izan dira. Orduan, orain uste ahal duzu aukera hori ez zala ondo egiña egon, batzordeak erabaki eta Arantzazun agertutakoa ez zala egokia izan, eta, azkenik, uste ahal duzu Euskaltzain nagusiak izenpetu zenduten (zu ere hoiaren artean) **agiria**, erdi-bide antzeko: **ondo ikusiko** lukeala hori ez zala jatorri, zuzen, artua izan? edo, eta, oraindik, besteren bati egin behar ziotela eskabide hori orduan, edo oraindik beste jakintsu bati eskatu behar lukeala Euskaltzaindiak berriro? esan zidan Aita Intzak astiro eta

—Euskaltzaindiak garai artan— itzak ondo neurtuz (grabatuta daude, nik orain arte egindako elkar-izketa guziak bezala) bere iritziz eta usterik onenean artuko zuan erabaki hori; baiñan Mitxelenak eta aren laguntzaile aurreneko bezela agertu zan Aita Villasante, biak, billera artan erakutsi zituzten h onen auzia erabakitzeoan **bi oiñari** artuko ziralako kontuan: **aintzintasuna** eta **tradizioa**. Biak kontuan artu nituan nik, eta hontaz argitasun gehiena biltzen saiatu naiz. Argitasuna nahi dutalako; eta ez nere iritziarekin nagusi ateratzegaitik, baizik egia guzien gaitetik, dan bezela, zabaldu dedin; hontan lana egin dut ugari, eta argiak arkitu ditut; zerbait baiño gehixeago, eta Euskaltzaindiari bialia dut nere lana.

—Ez nuan oraindik honelako esan eragilegorik entzuteko erarik izan; danak zerbaiten auka arkitu ditut, inorek ez du oraindik beste aukera bat ukatuaren aurrean jarri. Bejondeizula. Lan horren kopi bat bazenduz, pozik erakutsiko nitzuke ementxe zure puntuak, eta bide batez bideak argitzen joango ginake —eskatu nion— egokiera ona dugu hau zure asmoak zabaltzeko.

—Bai, baiñan ez dut kopirik gorde —esan zidan.

—Nik beste gauza bat galdetu nahi dizut. Zu nafarra zera; ez zera muga izun hortatik urrutikoa; norbaitek h onen aditza eta eroape-nik izan ahal ba du, zu zera hau: honegatik kezkatzen nau gehien zure jarrerak; h hau gure izkuntzan sartzeko asmoak alako nahi-eza sortzen dizu. Aitatu dugu zaletasuna lehen; emen, Nafarroan ere, zaila litzake, beraz, h hau sartzea.

—H emen ere ba dugu zerbait. Nafar goian izan ahal dugu; h-ren ordez k egiten zuten zenbaitetan Erronkarin eta Zaraitzun; eta ibar hoietatik bera, Iruña alderaino edo berago, berriz, g esaten zuten; adibidez: gau, gori, gura, edo kau, kori, kura; baiñan letra arteko h-rik ez dugu izan eta ez da ageri inon. —Mitxelena jaunaren teoriari, eta bere batasun-sistimari arrazoi ematen ari zera oraintxe-esan nion.

—Nola?

—Batasunaren egiteko dugun **behar** bat aitatu dugu oraintsu; anaia batzuk erabiltzen dutenei amore pixka bat ematekoa; baiñan hau ez da gure eta berenganako **grazia** utsa bezela eskeiñia izan, batasun zabalagoaren **behar** bat bezela sumatu dutelako baizik. Hontan aritu diran Euskaltzainek ikusi duten oztopoa (eta audienetakoa nonbait) haxe da: **euskalki batzuetan** eta **itz beretan** (l, k, g) erabiltzen dirala **asieretan** eta **tartean** ere bai; zuk oraintxe aitatu dituzun demostratiboetan, asieretan: gau, kau, gori, kori; emen, g eta

k hoiaren ordez aukeratua da h hau: hau, hori; alegia: **soiñurik ez duan letra** batek **errazago** berdinduko litzukela **gureak**, danonak, diran itz hoiak.

—Ederki —esan zidan Aita Intzak— Hori entzun nuan lenagotik, eta kontuan artua neukan, baiño ikusia dut Eusko-Irakustzaren aldizkingi audian Urkixo jaunak argitaratzen zuan RIEV-an Uhlembeck jaunak honetaz ziona: bakanetan besterik ez dala noski asieratik h hau sartzen; k-tik hi, ki beharrean; kabi-tik **habi**. Eta honela: g, n, r, l eta abar; h horrenik ez dala España-aldeko euskaldunetan frantzi aldeko euskaldunak, beren eleketan alako as-ots bat, gutxiago edo gutxiago mintzan nabari dana dautelako gehienetan. Orduan, jakintsu honen ustez lendarbizi genituan **letra hoi** beraxtasun zerbait emateko sartua dala h hori.

—Orduan Mitxelenak Euskaltzaindiarentzat egin zuana (eta hau oraintxe ikusten dut) erriaren jarrabide bezela egiña izan da; edo ez ahal zaizu alaxe iruditzen?

—Bai, baiñan **lendarbizi** euskeran, l, g eta k erabiltzen ziran; honek esan nahi du **tradizioa** lehengo **tradizioa** alegia, letra hoiak ziralako, eta gero bakarrik etorritako h honen aurrekoak. Orduan nik uste h hau ez baiño beste **gure aldeko** g, l, k hoiak dirala **jatorrak**, eta ez genitzukela alde batera utzi behar **ondoren bakarrik sartu** dan h honengatik.

—Ia elkar ulertzen dugun, Aita Intza: zurekin konforme nauzu l, g eta k asiera batzuetan eta bokal tarte batzuetan zaharragoak dirala; eta h gero, eta erriak berak (eta hau ere nolabait tradizioa da) **eta izkuntza biguntzeko ekarria izan da**. Batasuna (**batasuna** egitaz nahi badugu) ezin dugu iru letra hoiak erabiltz egin; **irutasuna** dugu hori. Norbaitek erabaki behar eta nik uste Euskaltzaindiak behar du Euskalerrian bere izkuntzaren bidea ebaki eta erakutsi (edo **errekomentatu** edo **ondo ikusi** nai dan estal-itza!) eta zuzentasun honen errespetoz bide hau artu dugunok ain gaizki, horrelako pekatua, egin ahal dugu ba? —galdetu nion Aita Intzari.

—Euskaltzaindiaren erabakia guziok lotuz emana izan balitz —esan zidan berak— orduan artua izango zan **erabakia**, jakina; batzuk isilik gelditu behar izan genduan, lendiek emandako gure iritziaz azken orduan agertu gabe, ez **ginalako** **baizik gutxi horren alde geundenak**.

—Zergatik ziñeten gutxi? —galdetu nion.

—Ez ziralako danak joan, edo...

—Ez dakit urrinde hoiak noren bizkarrera bota behar diran; izkuntzak eta Euskaltzaindiak ezarri behar lizeke errua dutenei, eta nola nahi, Euskaltzaindiaren **agiriak** bere gain artu ditu uts hoiak ere; artu behar izandu zituan, noski.

Zer geratzen zaigu euskeraren batasuna Euskaltzaindiaren bidez biala gabiltzanor? **Agiri** hau bakar-bakarrik, **eta h-rekin idatzia**. Bate-tik, ikusten duzu emen ba dirala Lekua eta zorrorez gainera bes-

te h-zale ez ziran bat baiño gehiago; danak izenpetu zenduten h hau ondo ikusia izango litzakealaren **agiria**, eta (nere ustez) **Euskaltzaindi ko agiriaren artean lehen-go aldiz** h-rekin idatzia. Uste ahal duzu, Euskaltzaindiak honela, errekomendatu eta erakutsitako bidea artearekin pekatu egin dugula?

—Zuk eta beste askok bide hori arteak ez nau batere arritu —esan zidan leialki Aita Intzak— bestalde, iruditu zait Euskaltzaindiaganako erakusten duten begiramenaz egiña izan dala; baiñan **Euskaltzaindiak** hori ez zuan erabat erabaki, **baizik ondo ikusiko lukeala**.

—Egia da, agindua ez da —esan nion— baiñan zuk badakizu ondo aski gure errian gaur gure arazoak zuzentzeko bururik aukeratzen (emen, errian, beintzat, institutio bezela) ez dugula, eta dugun pittin hau Euskaltzaindia dugula; ala, anarkiak jota dagon euskal giro hau ikusita nahi eta nahi ez, Euskaltzaindiaren **errekomentazio** (edo dena dela) artu beharrean gera. Biar Euskaltzaindiak buruz eta argiz eta garbitasunez, zuzentasunez, dagokion bezela, **beste erabaki bat artzen ba du**, ni izango naiz bere legera makurtuko danetako lehenengoetakoa.

—Epea behar dugu honetarako ere, Ugalde.

—Beraz zuk —Aita Intza— h honeri, eta honela begiratu, ez ahal diozu, egitaz, batere arrazoirik ikusten?

—H hau guk ez dugu izan; ezin dut, napa bezela ukatu Saraitzun arkitu nintzala lendarbiziok h-ren ordezko k-rekin Antxe artu nintzan **h-ren ordez** zerabilkela. Baiño ez beste aldean darabiltzen itz guzietan (eta askoz ere gutxiago); itz batzuen aurretik: **kau, kori, kura, au, ori, ura**, bearrean. Era berean zerabiltzen Erronkarin. Itz tartean zerabiltzen ez nintzan oartu: **Eskuz** idatzitako liburu (Ondarribiko konbentuan dugun batean) ikusi dut: **gau, gori, gura**, garen dakazkila, **au, ori, ura**-ren ordez. Ni ez naiz osotara h-ren etsai, ez; gure mintzoan **bi gauza** esan nahi dituzten **zenbait itzatarako ondo leterteke**; esate baterako: **biak** eta **bihiak**, **mia** eta **mihia**; **bihi** Baztanen **azia** dalako eta **gipuzkoko** **mia**, Baztan berean **mihia**, **mingaña** dalako. **Nahasketa** sortu lezaketen **itzatarako gutxienez ongi letorkela** **nago**. Euskera argitaratzeko bidali nuan lana ikusi ondorean, alde batekoak eta bestekoak onez-onean erabakitzen dutenera nago eta egongo. Euskaltzaindiak lehen **baiño lehen** gauzak garbitzea bai **beharrezkoa** deritzaidalako.

—Egia esateko —neretik eman nion—, eta elkar-izketa hoietan esan izan dudan bezala, ni ez naiz h gehiegiren aldekoa; batasunak bere neurriak behar ditu.

—Nik ere —esan zidan Aita Intzak bukatzeko— neurritz sartu behar dala uste dut, eta gaurkoan beintzat nahasketa audia sortu duala idazleen artean eta asko idatziko luketenak ez dute idatziko, non eta nola sartu ez dakitelako, **naiz euskaltzaindiak** eman zituan legetxoak emanik egin.

MAURIAC

François Mauriac, Frantziako idazle famatuak L'Express asterokoari egindako deklarazioak, bein da berriz astiro-astiro irakurri ditut.

Mauriac eskritoreak larogei ta bost urte ditu. Bere idaztiak oso atsegin izan zaizkit, batez ere pentsakizunak, nobelak baiño askozaz giago. Guztira ez nago konforme, baiña Mauriac berez pentsatzen duan gizona iruditzen zait, eta orretxegatik batez ere zait atsegin.

Zer dio Mauriac-ek, larogei ta bost urtetako eskritoreak? Idazle batek idezakean saririk printzipalena, Nobel premia, eman zioten Mauriac-ek.

Baiñan, orrenbeste urtetako gizonak zitxaropenik izan aal-dezake? Zaila benetan. Mauriac-en deklarazioak tristuraz jositakoak iruditu zaizkit. Ezta batere arritzekoa.

Urte oietara irixitako gizonari makiñabat ilusio autsi zaio anima barrenean!

Gaurko munduan batez ere, larogei ta bost urtetako gizon bati zenbait ondandemi etzaio tokatu ikustea!

«Beste mundu klase bat da gaurkoa» —dio Mauriac eskritoreak. «Gure semeak biziko diran mundua guztiz bestelakoa izango da» —dio baita ere.

Nere aitona ni txiki nintzala itz berberak esaten zituan. Baiñan gaurko kanbio arrigarriaren neurria jakin arazi gai aal-izateko Mauriac-ek itsasoa jartzen digu eredutzat. «Ni txiki nintzala, itsasoa garbia zan. Oraingo gizonak itsasoa ere guziz zikindu dute».

Egi-egia, Gaur goizean Frantziako radio eta egunerokoek diote Mantxa kanaleko kostan larogei kilometro luzean eta ogeitabost zabaleko petrolole sailla agertu dala. Kosta alderdi oietan udarako itsas bañuak joan dira pikotara, edo beste tokitan esaten duten bezela, joan dira txoritara.

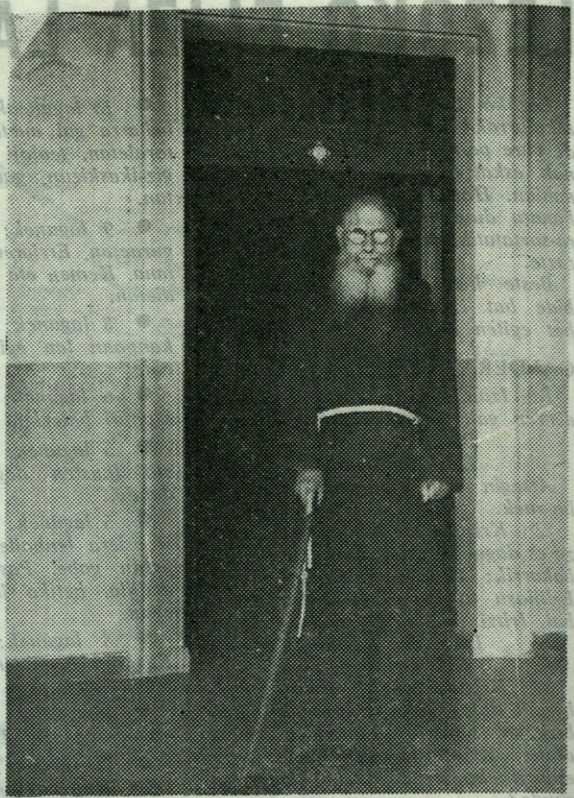
Gizonak ez bakarrik itsaso zabal guziz garbia, baita arnasa artzeko bear duan aidea ere zearo kutsutu du.

—Ezerk ematen aal-dizu esperantzarik gaurko munduan? —galdegiz zion periodistak Mauriac zaarrari.

—Bai. Kristautasunak. Idatzita daukat. Nigan gaur dagon itxaropena, Rusiatik dator bear bada. Berrogei ta amar urte sinisgabe eta materialista utsaren menpean, eta komunistak, Kristoren itzak berratu ezin al-izate ori, ikaragarriko gertakizuna iruditzen zait. Giago oraindik. **Rusian** berpiztu eginda kristautasuna pentsalari eta eskritoreen artian. Seiñale audia da au neretzat».

Eta Mauriac-ek dio baita ere: «Ankaz gora dabillen oraingo mundu onetan, ba dirudi Jaungoikoak berak esaten digula: «Emen nago ni. Ez bildurrik izan».

José de Arce



INTZA'R DAMASO